

БА 2486

МАЛАДЫ АРАТЫ

ЧАСОПІСЬ
— СЯЛЯНСКАЙ МОЛАДЗІ
ОРГАН ЦКЛКСМБ

XVIII (XVIII)
7442

48

Г. Блудзінскі
1925

№ 7 (25)

ВЕШАВОЕ

1926 г.

Ліст з Заходняе Беларусі

Да ўсіх рабочых, сялян, моладзі і працоўнае інтэлігенцыі БССР

Таварышы!

Тры міліёны вашых братоў—рабочых, сялян і працоўнае інтэлігенцыі стогнуць у Заходняй Беларусі ў кіпцюрох „белага арла“. Тры міліёны вашых братоў па той бок граніцы, адарваныя ад вас і сілаю зброі далучаныя да бела-панскае Польшчы, ужо больш пяці гадоў вядуць бязупыннае ўпартае змаганьне за зямлю, за соцыяльныя і нацыянальныя вызваленне, за пролетарскую рэволюцыю, за Савецкую Польшчу.

Гэтае змаганьне цяжкае і крывавае. Вораг яшчэ даволі моцны. Ён уладае ўсімі матэрыяльнымі і фізічнымі сіламі і сродкамі. Але няма тае сілы, якая-б магла заглушыць, зламіць гнеў і глыбокую нянавісьць шырокіх працоўных колаў Заходняе Беларусі да сваіх прыгнятацеляў. Чым больш уладарыць буржуазія і памешчыкі, тым мацней разьвіваецца і паглыбляецца эаномічны і політычны крызіс усяе Польшчы. Расьце ўплыў нашае партыі. Сем год панаваньня буржуазіі і памешчыкаў давялі край да пагібелі.

Пануючыя клясы ня могуць знайсці выхаду з становішча, якое ўтварылася. Яны ня могуць вывесці край з таго тупіку, у які яны яго завялі.

„Вольная і непадзельная Жэч Паспаліта“ становіцца поўколёнію англа-амэрыканскага капіталу. *Міліёны рабочых, сялян і працоўнае інтэлігенцыі будуць аддадзены ў няволю, аддадзены на спажыву драпежнікам англа-амэрыканскага капіталу.*

І без таго нявыносна цяжкае становішча рабочых і сялян Польшчы, Заходняе Беларусі і Заходняе Украіны стане яшчэ больш нявыносным. Прыгнёт і эксплёатацыя буржуазіі і памешчыкаў Польшчы яшчэ больш павялічыцца прыгнётам і эксплёатацыяю замежнае буржуазіі. На рабочых і сялян будзе накладзена цяжкая рука падвойнае эксплёатацыі. Выплачваючы процанты па за-

межных пазыках, буржуазія і памешчыкі выслугоўваюцца перад англа-амэрыканскімі банкірамі і ўскладаюць усе цяжкасьці выключна на плечы рабочых, сялян і працоўнае інтэлігенцыі.

Яшчэ большы соцыяльны і нацыянальны прыгнёт і падатковы цяжар чакае рабочых і сялян Заходняе Беларусі і Заходняе Украіны, якія дагэтуль былі поўколёніямі буржуазна-памешчыцкае Польшчы.

Буржуазія і памешчыкі ўжо перайшлі ў генэральны наступ на рабочую клясу і сялянства. Працоўны дзень усюды павялічваецца да 10-ці і больш гадзін, заробатак памяншаецца, што пры занепаданьні валюты даводзіць рабочых да поўгалоднага існаваньня. Ня маючы рынку збыту і ня вытрымліваючыя конкурэнцыі, фабрыкі і заводы зачыняюцца. На вуліцу ўжо выкінута 400 тысяч беспрацоўных, пераважна кваліфікаваных, ня маючых кавалку хлеба і прытулку.

Сялянства стогне ў абуццогах падатковага цяжару. Яно яшчэ ня можа выплаціць падатковыя нядоімкі мінулага году, а з яго ўжо цягнуць новыя падаткі. Падатковыя экзэкутары распрадаюць хатнія рэчы сялян за нівошта. У той час, як сялянства стогне ад безьзямелья, памешчыкі, як і раней, уладаюць усімі сваімі маэнткамі. Зямельная рэформа ня дасьць зямлі сялянам, яна толькі ўзмацніць польскіх асаднікаў на „крэсах“ і кулакоў. Беларуская мова зьневажаецца, беларускіх школ няма, беларусы, як і іншыя прыгнечаныя нацыянальнасьці, пастаўлены па-за законам і іх караюць, як ворагаў дзяржавы. Сялянства Заходняе Беларусі, у вабццогах політычнага, соцыяльнага і нацыянальнага прыгнэту, дашло да апошняе ступені жабрацтва і голаду. Буржуазія і памешчыкі імкнуцца ўмацаваць сваю дыктатуру. На небасхіле ізноў зьявіўся маршал Пілсудзкі—правадыр і галава польскага фашызму і

сымбаль „вялічча“ і „дужасьці“ польскага імперыялізму. Яго рукамі буржуазія і памешчыкі жадаюць выратаваць сваю дзяржаву і заціснуць рэволюцыйны рух.

Таварышы!

Праз запродаж міліёнаў рабочых і сялян у няволю міжнароднаму капіталу, праз узмацненьне эксплёатацыі і падатковага цяжару буржуазія і памешчыкі здолелі на час працягнуць сваё панаваньне.

Але ніякім тэрорам, ніякімі рэпрэсіямі яны ня здолеюць заціснуць рэволюцыйны рух, заціснуць правадыра рабочых, сялян і прыгнечаных нацыянальнасьцей—Компартыю.

Рэволюцыйны рух і нездавальненьне шырокіх мас расьце, уплыў нашае партыі з кожным днём усё павялічваецца, погляды шырокіх працоўных колаў усё больш і больш скіроўваюцца ў наш бок.

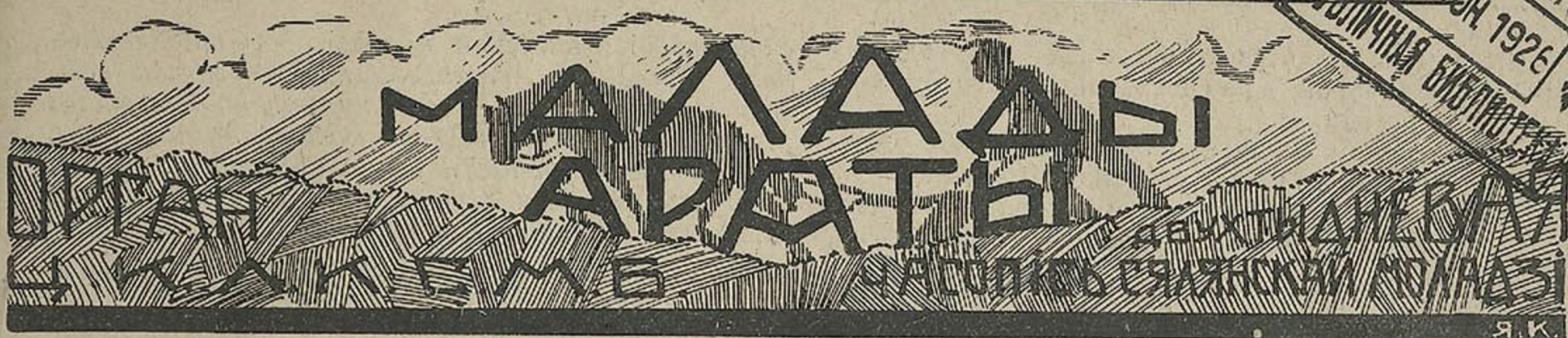
Рэволюцыйнае клясавае змаганьне завастраецца. Момант рашучага выступленьня яшчэ не надышоў, але ён няўхільна з кожным днём набліжаецца. Гэтага больш за ўсё баіцца буржуазія. Яна жалезам і крывёю парашыла заціснуць усякую праяву рэволюцыйнасьці.

Белы тэрор дасягнуў надзвычайнае жудаснасьці. Ніколі яшчэ ня бачылі рабочыя і сяляне Заходняе Беларусі такога зьвярынага, нястрыманага разгулу белага тэрору, які ў апошнія часы хвалямі разьліваецца па Заходняй Беларусі.

Крываваыя дні Бельску, Беластоку, Пружан, Горадні, Ландварова і інш.—вось жывыя сьведкі нястрыманае подласьці і тупога бясьсілья польскае буржуазіі і памешчыкаў.

Больш двух з паловаю тысяч рабочых, сялян і працоўнае інтэлігенцыі было арыштавана, пазьвярынаму зьбіта і пасаджана ў турмы. Усіх арыштаваных доўга і моцна катавалі. Поліцыя і дэфэнзывагэтыя верныя сабакі буржуазіі і памешчыкаў—выказалі вялізарную здольнасьць адшукваць

Гл. 3-ю стар. вокладкі.

№ 7

Красавік 1926 г.

Менск

Кожны вясковы комсомолец, кожны малады земляроб—павінен быць падпісчыкам на сваю родную часопісь „Малады Араты“.

Наша слова да сялянскай моладзі

Сёння вы разгарнулі 25 нумар нашае часопісі; адгэтуль вывад—„Маладому Аратаму“ як часопісі, споўніўся фактычны год існавання.

Глянем крыху глыбей.

Маленькая сялянская газэтка на расійскай мове „Юный Пахар“, распачаўшая выходзіць у Менску ў верасні 1922 году, паступова мяняе свае абліч-

ча—форму, пераходзіць поўнасьцю на беларускую мову, становіцца масавым комсомольскім выданьнем; тыраж „Маладога Аратага“ дасягае да 9.000 нумароў у пачатку 1925 г.

Аднак, у зьвязку з падняццём у нашай краіне культуры, прамысловасьці і сельскай гаспадаркі, выявілася неабходнасьць у сталай часопісі для ся-

лянскай моладзі, якая-б была прапагандыстым культуры, сельска-гаспадарчых прыкладных ведаў, якая-б сталася такою часопісьсю, дзе-б сялянская моладзь магла прыкласьці свае веды і талент у вагульна-рэспубліканскім абхопе.

Такою часопісьсю і ёсьць сёння на Беларусі „Малады Араты“. Водгукі аб „Маладым Аратым“ сьведчаць пра адносіны чытача да часопісі.

Праўда, мы маем шмат цяжкасьцяў у працы. На працягу мінулага году заўважаўся нерэгулярны выхад часопісі, дзякуючы адсутнасьці сродкаў, тэхніка выданьня была найпрасьцейшай, часта ілюстрацыі не адпавядалі зместу і г. д.

Але з другога боку, калі прыблізна сказаць, што за мінулы год зьявілася ў сьвет каля сарака

ТЫЯ, ХТО ПІШУЦЬ У ЧАСОПІСЬ.

Нарада супрацоўнікаў „Маладога Аратага“ на зьездзе селькораў газеты „Беларуская Веска“.

тысяч экзэмпляраў „Маладога Аратага“—„вабячай вока чытача“ (па лісту дапісчыка Ч.) часопісі, з двума з паловай мільёнамі літар, часопісі, якая за год свайго існавання вытрукавала: 47 артыкулаў самага найрознастайнейшага зместу, 210 допісаў аб жыцьці моладзі новай вёскі, 34 апавяданьні, 93 вершы, 29 частушак,

15 песень, 9 п'ес, 32 водзвывы на кніжкі, 25 навукова-практычных паведамленьняў, 18 „поўненькіх“ паштовых скрынак, 3 газэты „Маладога Аратага“, 9 адзелаў „Адгадай“ і „Шашкі“, 4 уяршыню апублікованых дакуманты з архіву, у вапошнія часы распачаў свае жыцьцё аддзел „Гумару“ дый яшчэ дабавіць ілюстрацыі, партрэты на вокладках,—усё гэта кажа бяз лішніх слоў пра каштоўнасьць „Аратага“.

Чытачы кахаюць сваю часопісь,—яна гадзіцца ім і ў часе вячорак, і на спектаклі, і ў часе вучобы, і ў часе адпачынку.

— От, пайду лепш вершы і частушкі з „Аратага“ развучаць!—чутно ў вясковых хатах.

— Хлопцы, збірайцеся да мяне сёння—апавяданьне з „Аратага“ чытаць будзем!—і хлопцы ідуць, слухаюць.

— Адным словам,—піша наш супрацоўнік М. Шпілеўскі (Случына),—„Малады Араты“—часопісь і цікавая і карысная. Нам неабходна пашырыць на яе падпіску.

— Ад гэтага ніхто адмаўляцца ня будзе!—скажуць вясковыя хлопцы. Аднак неяк аж сорамна перад моладзьдзю прызнацца, што тыраж „Аратага“—паўтары ўсяго тысячы на ўсю Беларусь.

І вось, адзначаючы першую гадавіну „Маладога Аратага“, як часопісі, рэдакцыя кідае кліч да

сялянскай і вучнёўскай моладзі: *Узмацняйце тыраж „Маладога Аратага“; няма вясковай комсамольскай ячэйкі, няма культурна-асветнага гуртка, няма краязнаўчага гуртка, няма школы, дзе-б ня было падпісчыкаў на „Малады Араты“! У другім годзе існаваньня тыраж нашай часопісі павінен вырасьці да 5.000 экзэмпляраў.*

А з свайго боку рэдакцыя „Маладога Аратага“ запэўняе чытачоў, што як і ў мінулым годзе, яна, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і Ленінскага комсамолу, будзе і надалей цвёрда стаяць на Ленінскіх пазыцыях, праводзячы ў масы сялянскай моладзі ідэі Ленінізму, выяўляючы з гушчаў моладзі таленты-самародкі; будзе з нумару ў нумар імкнуцца палепшыць тэхніку выданьня часопісі, сачыць за рэгулярным выходам у сьвет.

Рэдакцыя „Маладога Аратага“.

ВЕРШЫ ЛЯВОНА ЮРКЕВІЧА

Маем сонечным...

Ў п'яным лесе—сягоньня грозна.

Ў п'яным лесе—сьвяточны мітынг.

На зялёна-вясёлых кроснах
Залацяцца праменьні-ніткі.

Недзе ткуцца ружовыя пльні,
Нехта крыкнуў старым: „Выбачай“!

Ці-ж дарэмна над сіняй далінай

Зацымбаліў кудлаты Май?!...

Усьміхаюцца зоры над вёскай,
І саломенай хусткі—няма!
Пакахаў комсамолку-бярозку
Старшыня веснавеяў—Май!..

Лявон Юркевіч—сялянін Чавускага раёну, Магілёўскае акругі, зараз вучыцца ў Магілёўскім Беларускам Пэдагагічным Тэхнікуме.

Вечарам

Неба—бяздонна і палева.

Парам клубіцца ральлё,
Вечар на грудзях каралевых
Ласкай заморанай лёг.

Сіньню глыбокай запылены
Вецер за хатамі строчыць,
Лозы над рэчкай нахілена
Лодыра гоняць у прочкі.

Лесам пад коўдрай зялёнаю
Дзенны сыціхае зык.
Гукі чуваць перазвонныя
Ў шэпце блакітнай лазы.

Думак кіпучае марава
Ловіць прапенны лёт.
Вечар на грудзях каралевых
Ласкай заморанай лёг.

Вясной

Вечар над доламі ўсхліпвае
Ў шоўкавых косах зары.
Сэрца пад вохкімі ліпамі
Шчасьцем юнацкім гарыць.

Крые пасьцілкай лілёваю
Рэчку любоўнік-туман.
Радасьць прыгожа-вясновую
Ноч пад вакнам разьліла.

Лісьце кудрава-зялёнае
Шэпча салодкую рэч...
Вецер—адвеку шалёны—
Хмаркі зганяе прэч.

Раньне ўскудлачаным лёнам
Ціха паўзе на гары.
Вочкі каханай Алёны
Сіньшы прадоньня зары!

Зімовая дарога

Завілася бліскучай істужкай,
Захавалася ў замшышчах белых,
Разьляглася, скрывілася дужкай
Ў палёх задумённа-нясьмелых...

У праменьні луны серабрыстым
Рагочуць сьняжынкі ў высі,

А вецер—бяспутны расхіста—
На дубох замяртвелых павіснуў...

Эх, дарожка, ўвабраная сьнегам,—
Сінім сьнегам, халодным ільдом,—
Разбуянь маёй песьні напевы,
Расьцялі па зямлі каўром!..

* * *
Зямля, ўспацеўшы лужамі,
Аб каханьні з плугам марыць.
Абкруціўся ружовымі стужкамі
Разьвясёлы хлапчына-марац!

І сьмяецца ў далёкае неба
Пад сінеючай дымкай бяроза.
Заўтрашняй ломкі рэбус
Пальцам старому грозіць!..

Амаладзіўся

I.

Нек сабраліся нашыя хлопцы-комсамольцы на сход дый кажучь:

— Не пашкодзіла-б у Прысады паехаць, моладзь з'арганізаваць, а сказаць вам трэба, што Прысады—найдалейшая вёска ў нашым сельсавеце, глуш такая, праз балота праяжджаць прыходзіцца...

Што-ж вы думаеце?—Паехалі мы!

Прыяжджаем увечары—зашлі ў адну з хат дый пытаемся:

— Хто ў вас пановаму жыве?

— Рыгор Падлужны ў нас новым стаў,—адказалі.

Адшукалі і хату Рыгора. Прыняў ён нас чэсьць-чэсьцю, а пагадзя крыху і пачаў ён нам апавядаць пра сваё жыццё. Праз усю ночку не супакойваўся...

— Ямчэй і хутчэй, як у мінулы год, неяк я ўсеяўся і з большага ўправіўся каля гаспадаркі... Ды гаспадарка, трэба сказаць, ня вельмі ў мяне вялікая, каб якая кулацкая, от дзесяцін нейкіх шэсьць зямліцы, тут і мурожнына, і пахата, і лес, ну і ўсё, што табе толькі хочацца, дык ворнае ня вельмі лішне, але для свае сям'і хлеба хапае ад старога да новага. Ага! дык вот яшчэ дадайце сюды, да зямелькі, значыць, калі ласка, карова з цялушкай, конь з жарабём, трое авец, некалькі парсюкоў—вот і ўсё мае багацце...

Ну, будынкi—гэта рэч вядомая—некія ёсьць.

От, як той кажа, тое ды сее... Але!.. Управіўся гэта я, і неяк лягчэй на сэрцы зрабілася...

Ну, рэч вядомая: усё ў парадку. Выйдзеш гэта калі на поле, закладзеш рукі за дзедаўскі пояс, што мне ў спадчыну застаўся (няхай яму будзе пухам зямліца). Добры, ведаеце, пояс!..

Усё казаў нябожчык, што са Случчыны ён. Вот так выйдзеш ды зірнеш на палеткі... У мяне і ў маіх суседзяў ва ўсіх добрае жыта, вышэй мяне: каласістае, буйное—ды густое такое, а мне здаецца, што мае, адным словам, лепш за ўсіх...

Яно роўнае, кажу, як і ў суседзяў, але-ж гэтак здаецца, бо працуеш над ім, надзею кладзеш... Вот яно неяк і даражэй!

А яно нібы пацяшае мяне—калышацца-хвалюецца, як-бы мора пад ціхім подыхам ветру... Каласы б'юцца аб кашулю, а я іду па мяжы... іду і нават вочы заплюшчыў...

У гары жаўранкі, перапёлка дзесьці водаць паволі адгукваецца, на мурожныне кнігаўкі...

Сонца цалуе...

Ах!

Ведаеце, якое гэта шчасце?! Прыгожасьць!

Вось я толькі не змагу ўсяго выказаць, што адчуваюць у гэтакім разе мае грудзі... Ведама, старасьць тая!

Вось—думаю сабе, ідучы далей,—што чалавек можа зрабіць сваімі рукамі. Дзікае поле было, а цяпер...

Лепшага жыцця ня знойдзеш нідзе!

Аглядзеў усё, іду дамоў. На душы добра, прыемна...

— Каб гэта быў тут мой сын Андрэй!.. О, ён цэлыя дні тут сядзеў-бы! Моцна хлапец любіць гаспадарку, працавіты, сумленны... Недзе ў Чырвонай арміі служыць.

Іду я дарогай ды разважаю—гаманю сам з сабою... Вот пад старасьць дык яно заўсёды гэтак: дзе ідзеш, там і гамоніш... Моладзь дык тая калі-небудзь і жартуе з мяне...

Але, нічога!

— Я дык каб і білі і ланцугамі цягнулі, і абяцалі дзе далёка адгэтуль, ад мае гаспадаркі, горы золата—нізавошта не адстаў-бы ад гэтай зямелькі... Так ужо моцна звязан з ёю, што аж няма як сказаць...

Бачыце, тут і радзіўся, выгадаваўся, рос, хадзіў крыху ў школу, тут і бацькі памерлі і я, мусіць, скоро пайду к ім, тут і ажаніўся, дзяцей пагадаваў і ўсё гэта мне моцна дорага, даражэй жыцця...

А колькі поту праліў на гэтай зямельцы?!

Пан усё... Кол яму ў грудзі, дзе швэндаецца ён...

Як быў маладзейшым, паверыце, працаваў, што чорны вол... Падраслі дзеці—падмянілі рукі. Але ўсе разышліся хто куды... Самы лепшы, мой Андрэй, у Чырвонай арміі служыць. Меншы пакуль што дома. Усё талкуе мне, што яму трэба то туды, то сюды!.. А я слухаю і не разумею... Ведама, можна сказаць, што і няграматыны... Хацеў я вучыцца, але бацькі не далусьцілі, казалі ўсё мне:

—Кінь, сыноч, усё роўна з навукі хлеба ня будзеш есці!..

Я ўзяў і кінуў.

Але сына я зразумеў, зразумеў, чаго ён хоча, і вучыцца далей—не забараняю... Няхай! Яшчэ дапамагу. Бо цяпер з гэтага карысьць...

Вось як мой Андрэй... пісаў нядаўна мне:

—Дзякую табе, бацька, што мяне на чалавека вывеў. Вучыў, як мог, і стараўся... Цяпер я цябе памятаць век буду. Будзь пэвен.

Мне чытаюць ліст, а я сяджу і ўсміхаюся ў бараду... Прыемна, калі роднае дзіця па пуці ідзе...

Веснавей.

Хутка, ой як хутка і вясна прыдзе! А з вясною—стромкія таполі апрануцца ў срэбнае лісьцё!..

А зямелька з сонцам пасябруецца ды распавіць сонца—волат наш—крыгі сінія, белу посьцілку!

Траўку зеляну да свайго сябра—сонца яснага зямля-матанька пусьціць пагуляць!

Вецер-веснавей траўцы-дзетаньцы калыханку запяе!

Рэчкі-ж ціхія—беларускія выдуць у прастор з топкіх барагоў!

Гусі-ж-гусанькі з поўдня выраю прылятуць да нас веснавай парой!

Дываны сатчэ мора-сенажаць з кветак-хустачак сваіх!

А сявец-сяйбіт рассыпаць пачне зерне буйнае, залацістае!

Вясной вокам кінь—гай зялёненькі, неба яснае, поле ўзорана!

У веснаву пару ажыло ўсё з песьняй жаўранка.

Ав.

II.

Аднойчы вечарам сяджу гэта я з сваёй бабай і гамонім аб усім патроху...

На двары з цёмных куткоў ліўся-цёк змрок і ўбіраў у сябе ўсё, што было... Рабілася цьмяна. Недзе на вёсцы хлопцы справілі вячорку і цераз адчыненае акно разам з пахам цвітухага пад акном язміну ўліваюцца прыемныя гукі вальца... Я сядзеў на лаве каля акна, а баба водаль—каля другога... Раптам у галаву маю ўбіліся іншыя думкі... Думкі аб юнасьці, аб сваёй маладосьці, аб першым каханні... Падпёр галаву я і гляджу ў акно, а думкі, разам з гукамі музыкі, бягуць і бягуць...

Эх!..—думаецца мне—каб ня старасьць мая!.. Каб назад гады маладыя, што так марна праляцелі... Каб ізноў тое каханьне...

Цьфу!.. Аж сьмех цяпер!..

Вот узбрыдзе нешта на памяць, ведаецца!

Глянуў я бокам на бабу—і яна гэтак сядзіць ціха... Задумалася, утаропілася вачыма ў адну за акном кропку і хоць-бы што... Мусіць і яна думае пра маладосьць...

Думаю сабе, і неак шкода робіцца, а чаго?.. і сам не разумею!..

Ня чулі мы, як ляпнулі сенцы і ў хату нехта ўвашоў.

Сэрца маё здрыганулася. Хоць ня бачыў яго ўжо больш як тры гады, але пазнаў у цемені, душою пазнаў яго...

— Андрэй, сыночак!..

Кінулася баба мая з лаўкі з лемантам.

— Не чакала цябе... не гадала!..

А я дык так і застаўся сядзець на лаўцы. Ведаецца, ногі зрабіліся, як не мае... Хачу ўстаць—ня ўстану, хачу пайсьці—не пайду...

— Ціха, супакойся!.. кажу—ціха баба!..

Селі за стол. Пачалі мы частаваць гасьця. А ён высокі, прыгожы... Каб часамі я сустрэў яго дзе ў горадзе—нізавошта не пазнаў-бы яго, хоць і сваё дзіця...

На каўняры нашыўкі, на рукаве чырвоная зорка, нейкія значкі... Пры баку рэвальвэр. Адзежа—аж шамрыць! Гляджу, і воч ня спускаю.

— Чаго, тата, глядзіш?—перамяніўся ці мо' што іншае?..

— Ды, праўду сказаць, кажу, перамяніўся толькі ў твары, падрас яшчэ... Сталы стаў... А вось адзежа, кажу, у цябе добрая... Няўжо гэтакія ўва ўсіх чырвонаармейцаў?..

— Ува ўсіх, бацька,—кажа мне.

— Ну, як відаць, цяпер лепш, як за царом!.. Гэта, кажу, мне падабаецца...

А маці сядзіць і нічога не гаворыць. Ад радасьці, мусіць, і мову адняло.

Доўга мы гаманілі з сынам. Ён што ні казаў—усё я талкова разумеў, проста западала ў сэрца... Між тым, ужо лежачы на ложку, Андрэй прапанаваў мне папраўляць гаспадарку...

— Глядзі, бацька,—казаў ён мне,—грошай ня зьбірай, бо іх цяпер і ня трэба, а старайся як прыдбаць сабе якую-небудзь добрую і карысную рэч... Паляпшай гаспадарку—гэта галоўнае... паляпшай выраб зямлі, пераходзь хутчэй на шматпольле, купляй сходна машыны, насеньне добрае... І з цягам часу станеш добра на ногі... Я буду ста-

Першая пара, першы грэх і першая кара

(Адрывак з „Бібліі“)

Паміж Тыграм і Эфраўтам
(Так мы ў „Біблі“ чытаем)
Насадзіў бог сад багаты
І назваў ён сад той раем.
Усялякіх там жывёлін
У тым садзе ёсьць даволі,
Гэтак сама й розных дрэў.
Бог прывёў Адама й Еву
У рай ды кажа: „Вось, вам,
дзеці,

Тут садзецца й жывеце,
Тут яды вам ёсьць дачорта:—
Вось антоны, вось апорты,
Вось і слуцкія вам бэры
Тут вісяць, нібы збаны...
Адным словам, тут бяз меры
Рознай ёсьць садавіны.
Не лянуйся, не ляжы,—
Еж, хоць пуп расьперажы.
Толькі вось чаго ня ежце
Ані яблычка, ні званьня
З дрэва „зла й добра пазнань-
ня“,

Так і з „яблыні жыцьця“—
Бог сказаў людзям нарэшце:
—Бо ня хлушу я вам тут—

Калі ўкусіце—капут;
Рэшту ежце, што хаця.
Бог пашоў, а цётка Ева
(Вось цікавая была!)
Падышла як бач да дрэва,

Дзе „добра пазнаньне й зла“.
На тым дрэве сядзеў зьмія,
А ў тым зьмію сядзеў д'ябал.
Ён да Евы: „Слухай, баба,
Чаму яблык не ясі?
Ты не бойся, зьеш вазьмі

Дый Адаму занясі...
Што? ад бога забарона?
Эх, варона ты, варона!
Вы дурней малых дзяцей;
Бог хітруе перад вамі,
Бо ён знае—як зьясьце
Хоць адзін вы яблык гэты,—
Самі станеце багамі,
Кіравацьмеце вы сьветам.
Рві ды еш на мой адказ!
Паглядзі ты, які сорт,—
Куды к чорту твой апорт!“
Ева тут за яблык—раз!
Есьць сама, частуе мужа—
Спадабаўся яблык дужа,
А тут зараз бог за кустам
Як укне: „Гоп! Гоп! Адам!
Каб табе было там пуста!
—Дзе ты дзеўся? вось брыда!“
Той, запхаўшы рот агрызкам,
У вадказ „Я тут, я блізка!“
„Дык чаго-ж забраўся ты
З цёткай Еваю ў кусты,
Вось я толькі тут дзіўлюся?“
—Бо цябе я, бог, баюся,
Чую, божа, я твой гнеў...

рацца вярнуцца сюды дамоў—і тагды заживем паноўнаму!..

Каб хаця на некаторы час пастаялі ў нашай вёсцы армейцы—вы тагды-б былі больш сьвядомыя... Яны лекцыі тут чыталі-б...

І шмат яшчэ гаварыў, ды шмат я пасвайму слабаму розуму не разумеў, дый да сну кланіла, але, засыпаючы, я чуў, як нехта здалёку-здалёку ледзь чутна, быццам ня ён, а нейкі асілак казаў:

— Паляпшай гаспадарку, не шкадуй нічога!
Мы заснулі.

III.

Назаўтра ўсталі, пасьнедалі. Мой Андрэй і кажа:

— Я толькі паглядзець на вас заехаў... Даўно бачыў, хацелася вельмі пабыць у родным кутку, а цяпер мне трэба ехаць, бо служба—ня дружба... Мяне чакаюць...

— А мой сыночак!.. Мой дарагі!.. Чаму гэтак рана?.. Пабудзь хоць трошкі... Дай наглядзецца на цябе... налюбавацца... І баба мая затхімкала, узяўшыся за рукаў Андрэя.

— Ціха, кажу, старая!.. Кінь, ня ёмка!.. Радавацца трэба, а ня плакаць!..

Разьвіталіся. Баба плакала, а я, сьцяўшы зубы, маўчаў.

IV.

Асталіся мы без Андрэя. Спачатку неяк нудна: прыехаў і паехаў. Вось неяк я кажу старой:

— Ведаеш што, старая?!.. Трэба зьездзіць у горад і купіць чаго-небудзь... Ты вось кажаш, хустку трэба, андарак, мне штаны і камізэльку на сьвята... Усё трэба...

— Дык хлеба шмат на гэта пойдзе, не дацягнем да новага!..—кажа яна.

— Глупства!.. Ці многа нам з табой трэба!.. Хопіць!..

— Глядзі, дзед, каб улетку не пашоў да суседзяў пазычаць... Ато будзе сорам!..

— Эт!.. Ведама, баба!..—Засердаваў я і к нядзелі пачаў зьбірацца ў горад. Ня выходзіла ў мяне з галавы, што трэба паляпшаць сваю гасподу... Добра...

Прышло сьвята. Наладаваў я на воз збожжа і паехаў.

Думаю сабе: набяру ўсяго ды яшчэ машыну якую-небудзь куплю—няхай будзе!.. Што тагды на гэта старая скажа?.. Прыехаў у горад. Прадаў жыта, купіў ужо тое ды сёе... самае найпатрабнейшае і шукаю ўжо, дзе той дом, дзе прадаюцца машыны... Ажно на базары стаіць на сталі і грае грамахвон... Народу шмат каля яго, сьмяюцца, жартуюць... Пад'яжджаю і я. Мусіць мяне толькі і чакалі. Зараз падходзіць ка мне гаспадар гэтага грамахвону...

— Дзядуля!.. Купляй, кажа, добрую рэч!.. За дзешава аддаю.

— Што?..—запытаў я, сунімаючы каня.

— Ды вось гэты, кажа, грамахвон!..

— А якая-ж яму цана?..—папытаў я здуру.

— Дзяшоўка!.. Колькі ў цябе грошай ёсьць?..

Я вымаю з кішэні і паказваю яму. Палічыў, палічыў ён, галавою пакруціў і кажа:

— Малавата!.. Але як для цябе, давай руку!..

Я падставіў сваю. І пэцнуў-жа лоўка па маёй, аж і цяпер баліць, як успомню...

—Бо ты, мусіць, яблык еў
З забароненага дрэва?
—Еў, ды не вінаваты,—
Спакусіла мяне Ева,
Тая вось, што ты мне ўсватаў.
—Ах, дык гэта ты, зараза,
Усяе бяды прычына?—
Наваліўся бог адразу
На зьмяртвелую жанчыну.
—Я таксама тут нявінна,—
Адказала ўміг жанчына:
—Мяне зьміў угаварыў,
А ты-ж сам яго стварыў.
І памойму гэтак сама
Не ў чым тут вініць Адама,
Еву й зьмія, усіх траіх,
Бо сам Бог тварыў-жа іх,
Ён-жа ведаў загадзя,
Хто і што рабіць з іх будзе,
Але строгі ён судзьдзя,
І нявінных бог тут судзіць
Я-б сказаў, бесчалавечна:
Цяжкай катаргаю вечнай
Ён карае там Адама;
Еву зноў-жа гэтак сама:
Ён сказаў, што ўсе жанчыны
Смак адчуюць да мужчыны
І, раджаць хоць будуць з болям,
Не здаволяцца ніколі.
Зьмія ён пракляў патом—

Вечна поўзаць жыватом,
Вечна землю толькі есьці.
Скончыў бог той суд нарэшце
Ды прагнаў людзей ён з раю
(Вось за яблык як карае),

Зачыніў, замкнуў за імі
Ды паставіў хэрувіма;
Той з мячом і ноч і дзень
Рай пільнуе ад людзей.
Першым людзям злосьць і гора
Ды ў дадатак яшчэ сорам,
Што абое галышы;
Чырванеючы суніцай,

Ева тут сказала—„фэ!
Шый, Адам, ты галіфэ,
Ну, а я сабе спадніцу
Гэтак сама буду шыць.
Дзеля гэтае-ж прычыны
Купім Зінгера машыну“
Скора так яны й зрабілі—
Сорам сяк-так свой прыкрылі...
Вось ня гневайцеся, дзеткі,
Як хто часам вам улетку,
У сваім злавіўшы садзе,—
Піша і жыцу на задзе,—
Бог за яблычак мажэ
Пакараць яшчэ цяжэй.

...
Ў гэтай казцы на астачу
Недарэчнасьці мы бачым:
Ну калі-ж, браткі мае,
Створан д'ябал, хэрувім?
Якія чынам, хто іх творыць—
Нам „пісаньне“ не гаворыць.
Пасьля, здэцца, бог жывёлы,
Хоць-бы кошкі або сукі,
Дык ня кляў ані ніколі,
А цярпяць таксама мукі,
Калі родзяць сваіх дзетак;
Як-жа поп тлумачыць гэта
Забаронены той плод?

Крапіва.

Навокала нас абступілі і ўсё раюць купляць...

— Цяпер іх няма.

— Цаны ім няма! Гэтакая-ж рэч!..

— Эх, грошай няма!..

— Ну, дык і давай!.. Што-ж, кажу, мы ня людзі, ці што?.. Толькі не ашукай, з усімі прычандамі давай і грошы забірай!..

Потым цэлы паўдзёнак ён вучыў мяне, як каля яго хадзіць...

Пад вечар толькі еду дамоў і вязу грамахвон ды яшчэ боты сходна купіў... Рад я, як ніколі... Пахваліць баба, напэўне!..

V.

Дастаў гэта я аднойчы з куфра гэты грамахвон, паставіў на стол, завёў яго, як вучыў мяне той, што прадаў, заклаў чорную талерачку і пусьціў...

А баба глядзела на гэта проста не сваіма вачыма. Пяршыня.

Пачало граць, хоць і хрыпеў дужа, але нішто, весела...

Шамкаў і пеў грамахвон, а старая мая смяецца. Відаць, падабаецца...

Заклаў другую і зноў пусьціў. Пасьля кароткага хрыпу на ўсю хату запялялі, як у царкве... Мяне аж скруха ўзяла... Гэтак прыгожа!.. А старая паглядзела на гэта йначай.

— Ах ты старая, кажа, шэльма! Бязбожнік ты!.. Выракся і бога і людзей... Што ты робіш?! Ці-ж можна гэта, кажа, у звычайнай хаце?

Ды такога леманту нарабіла—грамахвону ня чуваць... Згінь ты, прападзі!.. Ледзь суняў абаіх...

— Дурань!..—кажу—чула мо' і сама, што Андрэй казаў: трэба паляпшаць гаспадарку, купляць машыны—вось яна і ёсьць...

Сунялася на гэтым старая і змоўкла. Прыходзілі суседзі, дзівіліся, ківалі галовамі...

VI.

Аднойчы, вечарам ка мне заехаў нейкі чыноўнік і папрасіўся пераначаваць. Што-ж, трэба пусьціць...

Паглядзеў я на яго, бачу—малады, па твары, па абліччы выдае моцным чыноўнікам...

З добрым і разумным чалавекам добра правесці час—думаю сабе—люблю я разумных... Ад іх і сам розуму набяруся...

— Распранайцеся!—кажу да яго я,—скідайце паліто, таварыш!..

А сам усміхаюся ды разгладжваю сваю сіваю бараду...

— Глядзі, брат—гавару я сам сабе...—Грамахвон во стаіць у кутку. Шкада, ботаў не надзеў...

Пахадзіў крыху па хаце мой госьць, паглядзеў... Захацеў сесці, ну—у нашай прастоце, крэслаў няма... Сеў на лаве, побач са мною...

Гутарым патроху, завязваецца гамонка, пазнаём адзін аднаго...

— Чаго вы прыбылі ў нашу мясцовасць?—запытаў я.

— Сяляне вашы зямлю затаілі, ня ўсю паказалі... Ад харчналогу вывельнуцца хочучь, але ці ўдасца гэта ім?!.. Ня ведаю!..—адказаў ён мне.

Тут я здагадаўся, што гэта за птушка...

Павячэралі, аддыхаем...

— Што, гэта ваш грамахвон, ці хто даў на сахран вам?..

Тут я ўзрадваўся, што пачаў гутарку пра тое, што я і хацеў... І давай я апавядаць яму ўсё па парадку: як сын прыехаў, што казаў пра гаспадарку і як купіў грамахвон і боты...

Слухаў уважліва мяне чыноўнік, а потым, як я сьціх, запытаў:

— Веялка ці сячкарыня ў вас ёсьць?..

— Няма!..

— Карова ды конь у вас палепшанай пароды?..

— Эт!.. Хадзьяйскія... Як і ў кожных...

— Другой хаты няма, апрача гэтай старой і цеснай?.. Новай ня будзеце?..

— Няма!..—адказую ўсё я і дзівуюся,—ня ставім...

— А грамахвон і боты было за што купіць?..

Э-э-э-й!.. Я тут і дагадаўся, к чаму клоніць гэты таварыш!..

А старая сядзіць на другой лаве і падсьміхваецца з мяне, аж злосьць бярэ!

— Ну, дык можа на шматпольле пераходзіце?

— А як гэта?..—пальнуў я.

Усміхнуўся ён...

Ну і пачаў-жа тлумачыць і апавядаць, як трэба жыць, як жыўць у іншых дзяржавах, што трэба нажыць сьпярша...

О, няхай яно згарыць, ня ўспомню ўсяго!..

У вас—кажа ён—хлява добрага няма, куды кароў і сьвіней загнаць, няма добрай хаты, няма добрага пакою, а ў кожнага вась гэтыя курнікі з маленькімі ў пядзю вокнамі, няма добрых навейшых сельска-гаспадарчых машын, сееце абы-якім зярном, неадсартаваным, і рукамі—і вась якія ў вас дрэнныя ўраджаі...

— Не!..—хацеў я сказаць у апраўданьне.

— Пачакайце... Дайце кончу... Некаторыя яшчэ малоцяць цэпам, рукамі мелюць... Няма школ, больніц... Дзятва, як ваўкі дзікія, без навукі, кожны гаспадар задыхаецца ў забабоне, вамі яшчэ і дагэтуль кіруе п'яны поп з дзякам, вы ўсе цёмны, як ноч, а на сталі, дзе час-ад-часу толькі ляжыць асушак хлеба, а то бульба, ды і той ня бывае—грае, хрыпіць грамахвон...

Вы, выбачайце, гэта я не пра вас кажу, а я бяру грамадзянства вёскі наогул... Сын у другога падрос няграмадным, а на вечарынцы залочаны ланцужок цераз пуза перацягнуў...

— Ну, мусіць, успамяне мне цяпер і боты!..—думаў я, утупіўшыся ў кут. Ведаецца, сорам быў страшэнны...

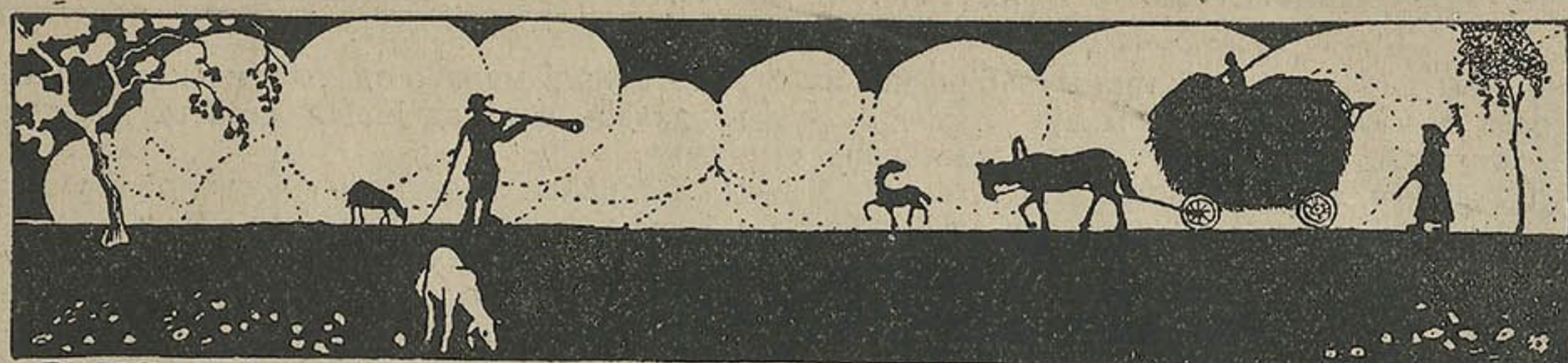
— Вот каб гэтыя грошы ці пуды на школу, клуб, на пабудову лазьні... Хоць-бы іх пусьціць з карысьцю для сябе—тагды я разумею, што можа быць такі чалавек—грамадзянін...

— Ось які я быў дурны!..—ляснуўшы сабе па лысіне, прабарматаў я:—я рабіў зусім ня тое, што трэба!..

— Гэта варта табе!.. Стары, але дурны!..—дадала яшчэ і старая.

А на мяне як жару падкінула.

— Ня вельмі дурні мяне!..—загарачыўся ўжо я:—няхай я буду цёмным, затое сыны мае ўсё зробіць... Ну, а я зрабіў абмылку... І сапраўды: на чорта мне гэты грамахвон быў і боты... Згараць яны!..

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

Сейце толькі ачышчаным насеньнем

Гаспадары павінны загадзя парупіцца, каб насеньне на пасеў было гатова перад вясною. Калі ў гаспадара свайго насеньня на пасеў хопіць і яно добрае, то трэба не шкадаваць арфы і фухталя, каб насеньне добра перачысьціць, каб у ім ня было сарнякоў і дробных, слабых зернят.

Трэба памятаць, што шкода, якая ўчыняецца сарнякамі, бывае вельмі вялікай, а барацьба з імі становіцца цяжкай. Насеньне сарнякоў можа ляжаць у зямлі часта больш 10 год і ня траціць свае ўсходнасьці. У часе росту сарнякі адбіраюць у збожжа пажыўныя сокі, вільгаць, прыценьваюць і глушаць яго. Наогул сарнякі зьніжаюць ураджай. Дзякуючы сарняком, гадуецца розныя шкодныя мошкі, жучкі і матылькі, якія кладуць яйкі на сарняках. Пры такім становішчы і з добрага насеньня могуць быць слабыя расьлінкі, няздольныя да барацьбы з сарнякамі.

Ачышчаючы насеньне, гаспадар можа мець з гэтага вельмі вялікую карысьць. Ён аддзеліць насеньне сарнякоў, некаторыя з іх можа скарыстаць для корму скаціны. Гэтак-жа скарыстоўваецца і ўсё недаспеўшае і бітае зярно.

Засеў ачышчаным насеньнем дае дужыя і здаровыя ўскходы, ад чаго і ўраджаі павялічваюцца з дзесяціны пудоў на 20 і больш. Ачышчанае збожжа дапамагае паляпшэньню мясцовых сартоў насеньня, робіць іх больш стойкімі адносна клімату і высокай ураджайнасьці.

Навука і практыка паказала, што кожнае зерне на пасеў павінна быць: 1) буйное, 2) аднастайнае, 3) зусім чыстае і здаровае.

Калі-ж у гаспадара свайго добрага насеньня няма, то такі гаспадар найлепей зробіць, калі прыкупіць сабе добрага зерня на насеньне, ня глядзячы на тое, што вясною прыдзецца крыху пераплаціць. Затое ўвосень ён сышча сваю пераплату яшчэ з барышом.

Хто хоча сваё насеньне перамяніць на які новы гатунак, то няхай купіць яго ў саўхозах і ў камітэце ўзаемадапамогі альбо ў сельска-гаспадарчым крэдытным таварыстве.

Гаспадар раз у год толькі сее і раз будзе збіраць ураджай, дык кожная абмылка ў пасеве прыносіць дужа вялікія страты гаспадару.

Добры гаспадар не павядзе сваёй каровы да благаго дохлага бугая, ведаючы, што тады і прыплод будзе з каровы нікуды ня варты; гэтак сама і з насеньнем: хто пасее слабым насеньнем—не павінен чакаць добрага ўраджаю.

Памятайце-ж, гаспадары, каб ваша насеньне было буйнае, аднастайнае, чыстае і здаровае. Асабліва моладзь павінна зьявіцца зачыншчыкам гэтае справы па сартаваньню і ачыстцы насеньня.

Дзеля ачысткі насеньня ніякіх страт не патрэбна. Машыны для ачысткі і сартаваньня будуць прывозіцца ў кожную вёску на дзён 4-5.

3. Дунько.

Як найлепей і таней гадаваць цялят

Дацкі вучоны гаспадар Уэнс Уэнсэн, выпрабаваўшы ўсялякія спосабы, як выгадней гадаваць цялят, падае свае цікавыя рады, у якіх гаворыць, што найлепей і таней ня трымаць пры матцы цялё, а зразу, ад першага дня адсадзіць яго і паіць павэдлуг пэўнага выпрабаванага спосабу. Уся справа найважней у тым, каб дагляд быў акуратны, чыста трымаць пасудзіну, паіць у пэўны час, ды каб пошла ня было халоднае, а мела-б ня менш 35 градусаў цяпла па градусьніку Цэльсія.

Як толькі карова ацеліцца, трэба пільнаваць, каб цялё ані разу не папрабавала ссаць маткі, тады яно зразу возьмецца піць з вядра.

Першага і другога дня трэба паіць па 5 раз у дзень; на 3-ці, 4-ты і 5-ты—па 4 разы ў дзень, а ўжо пасля па тры разы ў дзень.

Праз увесь першы тыдзень трэба даваць цяляці што-дня па паўтара гарцы добрага малака.

Праз першыя 4 дні другога тыдню—даваць па 2 гарцы добрага малака; а праз апошнія 3 дні гэта-ж тыдню—па паўтара гарцы добрага малака і поўгарца збіранага малака, апрача таго на дзень дадаваць па $\frac{1}{8}$ фун. льняных жмыхаў.

Праз першыя 4 дні *трэцяга тыдню*—па гарцу добрага малака, па гарцу збіранага і па $\frac{1}{8}$ фун. льняных жмыхаў; а праз апошнія 3 дні—па поўгарца добрага малака, па $1\frac{1}{2}$ гарца збіранага і па $\frac{1}{4}$ фунта льняных жмыхаў.

Праз увесь 4-ты тыдзень даваць па аднэй кварце добрага малака, па гарцу і тры кварталы—збіранага і па $\frac{1}{4}$ фунта льняных жмыхаў.

Праз 5-ты тыдзень—па $2\frac{1}{2}$ гарцы збіранага малака і поўфунта льняных жмыхаў.

Праз 6-ты тыдзень—па 2 гарцы і тры кварталы збіранага малака і па $\frac{3}{4}$ фун. льняных жмыхаў.

Праз 7-мы тыдзень—па 3 гарцы збіранага малака і па 1 фунту льяных жмыхаў.

Праз 8-мы тыдзень—па $3\frac{1}{2}$ гарцы збіранага малака і 1 фунту льяных жмыхаў.

Праз 9-ты тыдзень—па $3\frac{1}{2}$ гарцы збіранага малака і па $1\frac{1}{2}$ ф. жмыхаў.

Праз 10-ты тыдзень—па 3 гарцы і 3 кварталы збіранага малака і па паўтара ф. льян. жмыхаў.

Праз 11-ты тыдзень—па 4 гарцы збіранага малака і па $1\frac{2}{3}$ ф. жмыхаў.

Праз 12-ты тыдзень—па 4 гарцы збіранага малака, па 2 ф. жмыхаў і $\frac{1}{3}$ ф. аўса на дзень.

Праз 13-ты тыдзень—па 3 гарцы і 3 кварталы збіранага малака, па 2 ф. льяных жмыхаў і па $\frac{1}{4}$ ф. аўса.

Праз 14-ты тыдзень— $3\frac{1}{2}$ збіранага малака, па 2 ф. жмыхаў і паўтары чвэрці аўса на дзень.

Праз 15-ты тыдзень—па 3 гарцы збіранага малака, па $2\frac{1}{4}$ ф. жмыхаў і поўфунта аўсу.

Праз 16-ты тыдзень—па $2\frac{1}{2}$ гарцы збіранага малака, $2\frac{1}{4}$ ф. жмыхаў і $\frac{5}{8}$ фун. аўса.

Праз 17-ты тыдзень—па 2 гарцы збіранага малака, $2\frac{1}{2}$ ф. жмыхаў і па $\frac{3}{4}$ ф. аўса.

Праз 18-ты тыдзень—па паўтара гарцы збіранага малака, па $2\frac{1}{2}$ ф. жмыхаў і па 1 ф. аўса.

Праз 19-ты тыдзень—па 1 гарцу збіранага малака, па $2\frac{1}{2}$ ф. жмыхаў і па $1\frac{1}{4}$ ф. аўса.

Праз 20-ты тыдзень—па $\frac{1}{2}$ гарца збіранага малака, па $2\frac{1}{2}$ ф. жмыхаў і $1\frac{1}{2}$ ф. аўса на дзень.

Добрым малаком лічыцца проста ад каровы—нязьбіранае. Праз першыя два тыдні трэба да-

ваць цяляці малако ад яго маткі, а пасьяля можна даваць хоць ад іншай каровы, абы толькі свежае.

Збіранае малако трэба сьпярша ўпарыць і на кожны гарнец гэтага малага ўсыпаць па паўтары лыжачкі звычайнай крэйды.

Льяныя жмыхі сьпярша даюцца, разбаўтаўшы іх з малаком, а пасьяля, як ужо цялё пачне есці авёс, сухія жмыхі мяшаюць разам з аўсом. Авёс трэба даваць ня мелены, а тоўчаны ў ступе.

На трэцім тыдні цялё павінна заўсёды мець у сваім катусе самае лепшае сена і чыстую ваду. І сена і ваду штодня зьмяняць на свежае.

Кожны дзень цялё трэба выпушчаць на гадзін 6-8 на свежае паветра ў якую-колечы загарадку, каб яно магло набегатца.

Цяпер падракуем, якая розьніца будзе ў харчаваньні цяляці асобна ад маткі і пры матцы. Возьмем харч праз першыя 5 тыдняў. Зьесьць і вып'е яно праз гэты час: 30 гарцаў добрага малака, $335\frac{1}{2}$ гарцаў збіранага, 3 пуды 5 ф. льяных жмыхаў і 1 пуд. 5 фун. аўса. Калі-ж цялё трымаць пры матцы і лічыць, што будзе высасаць хоць-бы па 2 гарцы ў дзень, праз месяц яно вып'е 60 гарцаў добрага малака. Калі вышэй гаворанае падрахаваць, дык выйдзе, што гэтыя 60 гарцаў добрага малака, што цялё высасала-б у маці, абойдуцца ў тры разы даражэй за тыя харчы, што будуць даваць цяляці асобна ад маткі. Розьніца ў кошце на гэтулькі вялікая, што няма чаго і гаварыць, як выгадней гадаваць цялё. 3.

Шпак у садзе

Нашы сады, асабліва старыя, запушчаныя, часта хварэюць і не даюць даходу з тэй прычыны, што ў іх завялося многа жукоў, мятлікоў і ўсялякае чарвы. Уся гэта кампанія мае зацішны прытулак у шчэлках кары і ў дуплах старых дрэў, адкуль выпаўзаючы аб'ядае часам дачыста ўсю мякасьць ліста, пакідаючы адны жылкі, а калі дзе часам лісьця і застаюцца цэлымі, то гэта адбіваецца на плодах: у завязь забіраецца якая-небудзь мошка і тады фрукты не паспеўшы адвальваюцца, а калі і даспеюць, то бываюць чарвівымі і нікуды нягоднымі.

Змагацца з гэтымі пражорами вельмі цяжка, яйкі іх часта зусім нельга знішчыць ніякімі апрыскваньнямі, таксама цяжка абабраць рукамі гнёзды чарвей на галінках. Найлепшыя памощнікі ў гэтай рабоце—гэта птушкі; курэй, гусей, качак можна пускаць у сады і ў гароды, калі яны яшчэ толькі што ўскапаныя перад пасевам і позна ў восень, калі ўжо ўсё сабрана, тады куры, гусі, качкі не пашкодзяць, а толькі прынясуць карысьць, капаючыся ў зямлі і паядаючы розных жукоў і чарвей.

Але на дрэвы, дзе вельмі многа гнёздзіцца розных жучкоў, нашы цяжкія дамавыя птахі ня могуць

узьяцца. Там месца толькі лёгкім птушкам. І вось дзеля гэтага гаспадар павінен старацца каб як можна болей завясыці ў сваім садзе розных птушак.

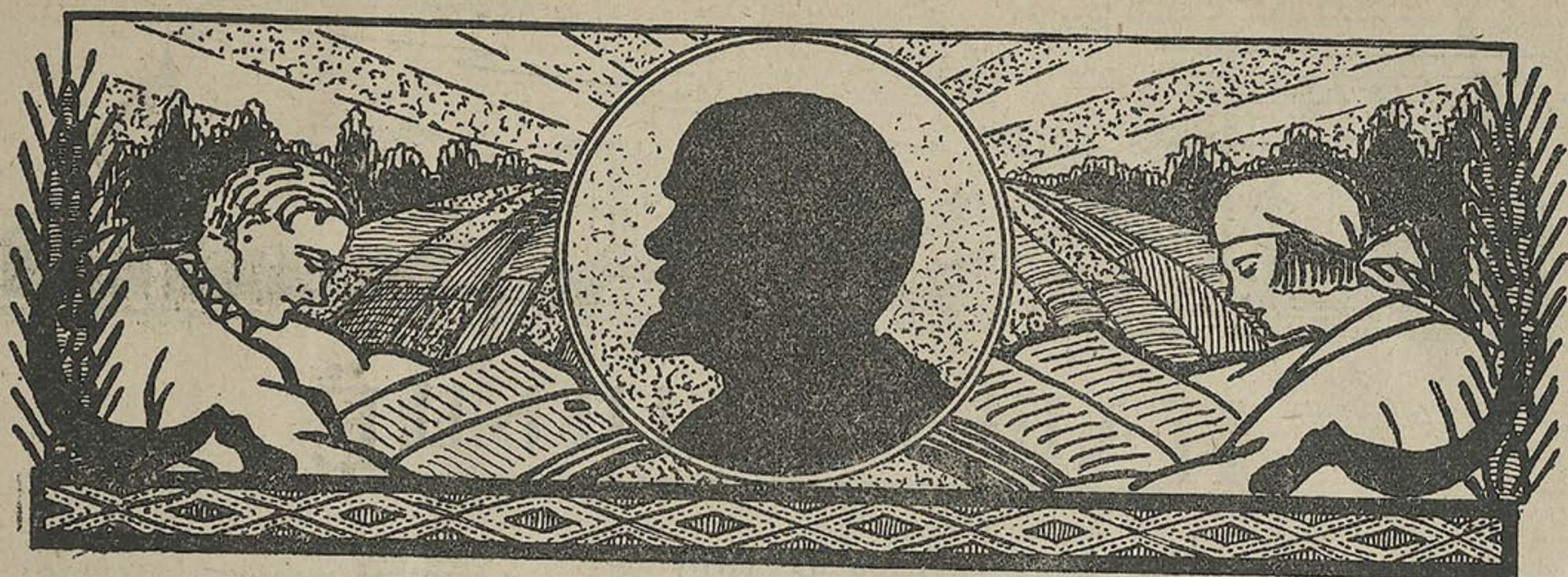

Найбольш карыснымі ў гэтай справе зьяўляюцца шпакі. Шпакі людзі ўжо з давён-даўна прывучылі гняздыцца каля хат, дзеля гэтага ўстройваюць ім гнёзды. Шпак, гэта вельмі жорлівая птушка, адно гняздо іх за лета зьядае мільёны розных жучкоў і чарвякоў і гэтым робіць гаспадару вялікую карысьць.

Вясною, чым найраней, гаспадары павінны нарабіць скрыначак шпаком і паразьвешваць іх па дрэвах. Дадзены малюнак паказвае, якая павінна быць скварэчня. Яе робяць з дасок у вышыню 11-12 цаляў, шырыня ў сярэдзіне $4\frac{1}{2}$ цалі і дзірка круглая $1\frac{3}{4}$ цалі. Вешаць скварэчні трэба ня ніжэй, як паўтары сажні і ня вышэй, як 4 сажні ад зямлі.

Апрача шпакоў, можна прывучаць жыць у садзе сініц, малінавак і другіх дробных птушак. Гнёзды для іх робяцца такія самыя, як і для шпакоў, толькі меншыя: вышыней 8-8 $\frac{1}{2}$ цалі, у сярэдзіне шырынёю 3 цалі, дзірка 1-1 $\frac{1}{4}$ цалі.

Садовод.

ЛЕНІНСКАЯ КОМСАМОЛІЯ

Вясковы комсамол і ахова здароўя

Аднэй з найгалоўнейшых задач, якія стаяць перад намі ў справе падняцця народнай гаспадаркі, зьяўляецца правядзеньне мерапрыемстваў па ахове здароўя працоўных.

З гэтага пункту погляду ўсе мерапрыемствы ўраду, накіраваныя да аховы народнага здароўя і яго ўзмацнення, да барацьбы з хваравітасцю, папярэджвання пашырэння заразных, профэсійных, бытавых і соцыяльных хвароб—сухот, вэнэрызму, алькаголізму, нэрвовасьці, трахомы і інш.—маюць вялікае соцыяльна-эканамічнае значэньне.

Але посьпех гэтай цяжкой і адказнай працы ў значнай меры залежыць ад ступені таго падтрыманьня, якое атрымоўваюць вучастковыя мэдычныя працаўнікі ад насельніцтва абслугоўваемага вучастку, і ад таго, у якой меры насельніцтва ўцягнана ў кола інтарэсаў і патрэб аховы здароўя і актыўна ўдзельнічае ў аснове сваіх арганізацыяў у распрацоўцы і правядзеньні ў жыцьцё ўсіх плянаў вучастку па аздаруленьні адпаведнага раёну.

У гэтым напрамку роля вясковага комсамолу вельмі значная. Да сваёй культурна-асьветнай працы вясковы комсамол павінен уцягваць ня толькі настаўніка, агронома, але і мэдычны склад, асабліва вучастковага доктара альбо фэльчара, які значна здолее дапамагчы вясковым комсамольцам у барацьбе з цемрай і нядбайствам.

Мэдычнаму складу, які працуе ў цяжкіх умовах пры панаваньні шматлікіх забабон, дапамога комсамолу вельмі патрэбна. Наколькі бывае важна сваячасова мобілізаваць грамадскую думку вакол тых ці іншых пытанняў аховы здароўя, напрыклад, вакол пытання аб неабходнасьці прывядзеньня ў належны санітарны стан студні альбо крыніцы ў тэй ці іншай вёсцы і прыняцця шэрагу мерапрыемстваў супроць пагражаючай эпідэміі (прадсцьярагаючыя прывіўкі, адлучэньне хворых ад здаровых і г. д.), аб прывядзеньні ў парадак больніцы і задавальненьні яе, напрыклад, апалам альбо перавозачнымі сродкамі і інш.

Трэба прысьці на дапамогу доктару ў арганізацыі лекцый, бясед, чытак, санітарных інсцэніровак на рознастайныя тэмы, датычныя аховы народнага здароўя, а таксама па прыродазнаўству, дапасаваньню памяшканьняў, расстаноўцы і разьвешваньню па-

казальных падручнікаў да лекцый, апавяшчэньню жыхарства і г. д.

Трэба дапамагчы яму ў наладжаньні ў хаце-чытальні кутка па ахове здароўя. Падчас самой ячэйцы трэба ўзяцца першай за гэту справу, прыцягнуўшы да працы і мэдычны склад. Асабліва важна ў першую чаргу ўявіць сабе першыя асновы санітарнай адукацыі, каб затым асабістым прыкладам гігіенічнага ўтрыманьня сваёй хаты й цэла рабіць добры ўплыў на сялянства і моладзь.

Дзеля гэтай мэты вясковая комсамольская ячэйка павінна з'арганізаваць шэраг бясед на санітарныя тэмы, якімі-б доктар увёў комсамольцаў у кола асноўных пытанняў барацьбы за здароўе, здаровы быт, здаровую вёску.

Асабліва вялікую карысьць справе аховы здароўя можа прынесці актыўнае ўдзельнічаньне комсамолу ў адміністрацыйна-гаспадарчых парадах пры вучастковых больніцах, у сельскіх санітарных камісіях, у камісіях па ахове матак і дзяцей.

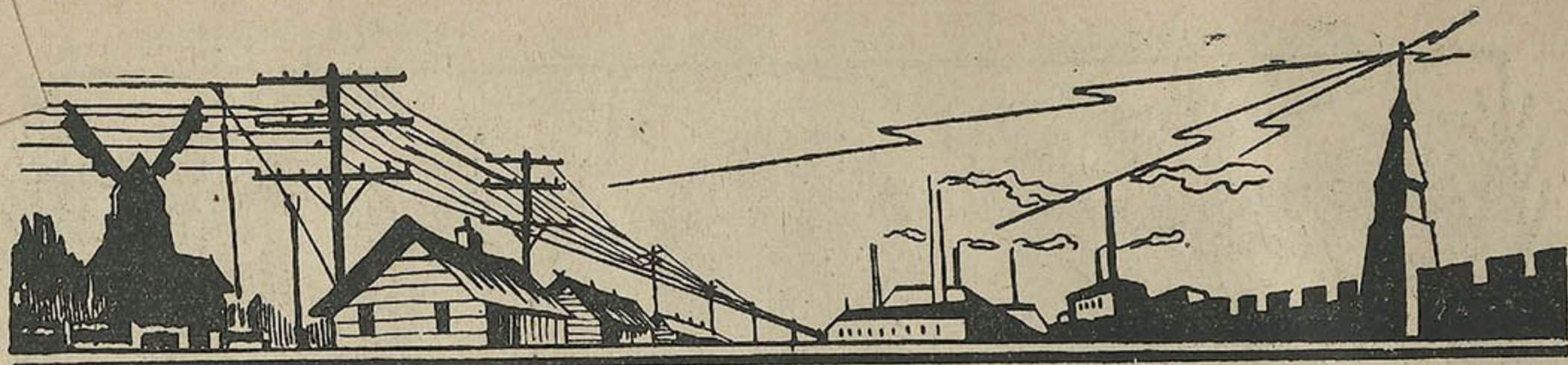
Усе гэтыя арганізацыі выконваюць вельмі важную працу ня толькі ў выяўленьні дапамогі мэдычнаму вучастку пры правядзеньні тых ці іншых мерапрыемстваў па ахове здароўя, але і ў наладжаньні цеснай сувязі з працоўным сялянствам, без чаго посьпех у працы па аздаруленьні працоўных немагчымы.

Комсамольская вясковая ячэйка павінна ўсімі мерамі дапамагаць таму, каб на ўсе паказаныя пасады і ў камісіі былі высунуты найбольш актыўныя комсамольцы, зацікаўленыя справай аховы здароўя і здольныя выявіць ініцыятыву і дапамогу мэдычнаму складу праводзіць у жыцьцё мерапрыемствы, неабходныя для аховы і ўзмацнення народнага здароўя.

У барацьбе доктара са знахарствам, цемрай, п'янствам, у яго барацьбе супроць соцыяльных хвароб, у яго барацьбе за здаровы быт вёскі—наша комсамольская арганізацыя ў вёсцы павінна быць яго найбліжэйшым памоцнікам. У сваю чаргу доктар павінен стаць бліжэйшым саюзьнікам моладзі па пытаннях фізычнага аздаруленьня.

Вясковы доктар павінен стаць сябром і радчым комсамолу. Комсамол павінен стаць апораю і падтрыманьнем вясковага доктара.

Н. Семашка.

НАША ЖЫЦЬЦЁ

Да ўвагі прызыўнікоў 1904 году.

У мінулым, 1925 годзе, у часе прызыву былі выпадкі, што ў Чырвоную армію папалі тыя грамадзяне, якія мелі права на карыстаньне льготамі, але якія спазьніліся аб гэтым пахадайначаць сваячасова. Гэтым грамадзянам было дазволена вярнуцца з арміі. У гэтым-жа годзе такога дазваленьня ня будзе. Хадайначтва аб звальненьні з часьці разглядацца ня будзе. Дзеля гэтага кожны грамадзянін, які належыць у гэтым годзе да прызыву, павінен загадзя паклапаціцца даведацца, ці мае ён права на льготу. Калі мае, то хай сваячасова пахадайначае аб гэтым перад акруговым вайсковым камісарыятам. Пры падачы заявы на льготу абавязкова трэба прыкласьці дакуманты аб велічыні сям'і і гаспадаркі. Дакуманты павінны быць завераны сельсаветам. Чырвонаармейцам, якія знаходзяцца на вайскавай службе, і іх сямействам даецца права на карыстаньне льготамі ў адносінах выплаты падатку, зямлякарыстанья, льготы на памяшканьне і цэлы шэраг іншых льгот. Кожнаму, каму прыдзецца служыць, абавязкова трэба пазнаёміцца з льготамі яшчэ да службы і растлумачыць свайму сямейству, а таксама, дзе можа сям'я чырвонаармейца атрымаць грашовую дапамогу. Кодэкс законаў аб льготах можна дастаць у вайсковых камісарыятах, у вайсковых кутках хат-чыталень, у сельсаветах і другіх савецкіх установах. Сваячасова паклапаціўшыся аб сабе, гэтым самым кожны з прызыўнікоў зробіць вялікую дапамогу нашай дзяржаве ў тым сэнсе, што ня будзе перашкаджаць у працы нашым вайсковым і савецкім установам сваймі лішнімі запытаньнямі і апрача таго, зробіць вялікую карысьць і сабе, скарыстаўшы тое права, якое дае яму наш Савецкі Саюз.

Ю. Д.

Рэдакцыя, прачніся!

(Капыльская сямёхгодка).

У нашай сямёхгодцы з самага пачатку вучэньня рэдкалегія выпусьціла ўсяго тры нумары насыценгазэты. Газэта мае самы дрэжны выгляд, першым аддзелам быў «Юмор і сьмех». Ужо больш трох месяцаў, як быў выпушчаны апошні нумар. Матэрыялаў сабралася надта многа, а рэдкалегія і не падумае, каб выпусьціць насыценгазэту.

А. Крот.

Трэба падцягнуцца.

(Касьцяшоўская яч. ЛКСМБ
Узьдзенскага р.).

Аб гэі карысьці, якую дае «Мал. Араты» для сялянскай моладзі, гаварыць шмат ня прыходзіцца, у гэтым

праканаўся той, хто чытае «М. А.» Усё-ж такі мы бачым, што некаторыя ячэйкі комсамолу яшчэ мала звяртаюць увагі на распаўсюджваньне «М. А.» Так, Касьцяшоўская ячэйка заместа таго, каб сярод моладзі распаўсюджваць часопісь, сама ня выпісвае, а моладзь бярэ з іх прыклад. Тое самае мы бачым і ў Ракашыцкай ячэйцы, дзе ня толькі моладзь, але й комсамольцы ня чытаюць «М. А.»

З гэтым трэба падцягнуцца. Нам трэба выкінуць лезунг: няма ячэйкі, няма вёскі, комсамольца, сьвядомага беспартыйнага без «М. А.»

Алесь Плот.

Трэба звярнуць увагу.

(В. Міхалевічы Шацкага раёну, Меншчына).

Ня глядзячы на тое, што наша вёска недалёка ад цэнтру раёну, яна вельмі адстала. У вёсцы цяма ні аднаго ком-

самольца ні комуністага. Газэт вёска ня выпісвае, а пра юнацкія і гаварыць ня прыходзіцца. «Малы Араты» ніхто ня выпісвае і ня чытае і нават ня ведае, ці ёсьць дзе такая часопісь. Гурткоў у вёсцы няма, і моладзь паніпаецца і буяніць. Ладзіць вечарынікі і халтурыць цэлыя вечары. Трэба бліжэйшай Шацкай ячэйцы ўзяць гэта пад увагу і павесці там належную працу. Бо вёска вельмі адстала і не звярочваюць на яе ніякай увагі.

Вясковы.

У памяць Шаснаццаці.

(Саўхоз Дукора).

Мясцовая ўлада пастанавіла пабудаваньне у Дукору сямёхгодку ў памяць шаснаццаці партызан, замучаных белапольскімі панамі.

Праца ідзе ва ўсю, ужо адпушчаны лес, прывезены на месца, дзе павінна будзе будавацца памяшканьне дзеля вучняў тых, за каго памерлі шаснаццаць лепшых барацьбітоў-сялян.

Савецкая ўлада дакажа гэтым тым зьвяром-панам, што на месца шаснаццаці замучаных выкуецца шаснаццаць тысяч барацьбітоў, якія памятаюць здзекі белапольскіх паноў, а гэтак сама мэта барацьбы забітых.

Ф. З.

Моладзь імкнецца ў Комсамол.

(Смалявіцкая ячэйка, Меншчына).

Яшчэ ўвосень наша ячэйка разьдзялілася на вытворчую і ячэйку пры сельсавеце.

У сельсавецкай ячэйцы пасья разьдзелу было 30 сяброў. Але кончылася праца на полі, моладзь узялася за вучобу і ў нашу ячэйку пасыпаліся заявы аб уступленьні ў комсамол. На кожным сходзе ўсё прыём ды прыём. Бюро ячэйкі ўжо пабаівалася, ці хоць моцы выхаваць усю гэту моладзь. І вось цяпер ячэйка налічвае ўжо 90 сяброў. Гэта гаворыць, што за зіму ячэйка вырасла ў тры разы. Заявы паступаюць і цяпер. Відаць, што ячэйка заваявала аўторытэт.

Усе комсамольцы вучацца ў вячэрняй політшколе. Ёсьць і няпісьменныя, якія зьнішчаюць сваю няпісьменнасьць у лікпункце. І ў політшколе, і ў лікпункце комсамольцы вучацца разам з беспартыйнымі.

Янка Кім.

Трэба менш гаварыць, а больш рабіць.

(в. Выгода Чырвона-Слабодзк. раёну,
Слуцкай акругі).

Наша вёска малая, у ёй усяго налічваецца 52 двары.

У вёсцы ёсць 8 комсамольцаў.

Комсамольцы нашы—хлопцы жавыя, бадзёрыя; яны ў курсе справы ўсяго

жыцця ў Выгодзе; бяз іх не абходзіцца ні адзін зьезд, але ўсё-ж такі за імі маецца такі вялікі грэх—гэта шмат гавораць, а мала робяць.

Яны арганізуюць за адну нядзелю і на адну нядзелю 20 арганізацый—і політгурток і ваенгурток і Мопр і шмат чаго другога, але ўсе яны цяпер не працуюць.

Я-б параіў ім ужо больш нічога не арганізуюць, а лепш узмацняць арганізацыі, якія ўжо існуюць, ды яшчэ ажыўіць памершую насыценную газету.

Хлапец.

Вопыт пераводу ячэек РЛКСМ на беларускую мову.

(Анапольская ячэйка ЛКСМБ,
Гомельшчына).

Наша ячэйка паступова пераводзіць сваю працу на беларускую мову яшчэ з сьнежня 1925 г. Раней частка комсамольцаў лічыла, што гэтым мы адштурхаем ад сябе ня ўцягнутую ў камсамол сялянскую моладзь, але на справе гэта не апраўдалася. Асабліва буйны ўзрост ячэйкі пачаўся з гэтых месяцаў. За гэтыя месяцы буйна выяўляецца і актыўнасьць сярод комсамольцаў, што ў сваю чаргу ўзмацняе аўтарытэт ячэйкі ў грамадзянскіх колах; мы цяпер маем 3 комсамольцаў выбраных у сельсавет, і 2-х, выбраных у камітэт узаемадапамогі, (чаго раней ня было). Унутры выхаваўчая праца ячэйкі таксама наладжана. Усе сябры ячэйкі працуюць у гуртках (I-е, II-е групы). Частка комсамольцаў накіравана ў вярхнюю школу, частка—у комсамольскую школу-перасоўку, як яе ў нас называюць.

Але ў працы ячэйкі ёсць і слабыя старонкі.

Першае, гэта—дрэнная сувязь з беларускім настаўніцтвам, асабліва з настаўнікамі беларускае мовы Чэчэрскае школы II ступені. Падругое, ня вельмі добрае становішча піонерпрацы. Тут і актыўная лідарка, і няма сродкаў.

Усё гэта ячэйка ведае і звярочвае ўвагу, каб памагчымаць выжываць гэта. Дасягненні ёсць. Беларусізацыя ня шкодзе нашым дасягненням.

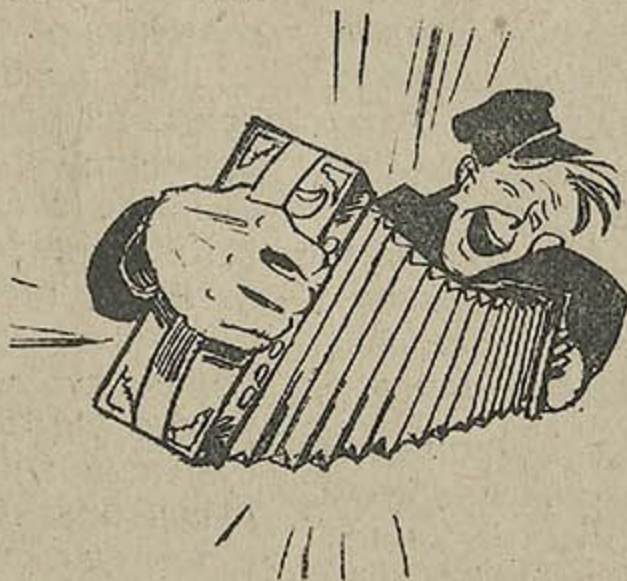
Комсамольцы { Б. Казлоў.
П. Чумакоў.

Трэба зьнішчыць ба- сяцтва.

Як вядома, Савецкая ўлада шмат змагаецца з парушэньнем рэволюцыйнай законнасьці і вядома, што гэтак сама вядзе барацьбу з бясцтвам. Але ўсё-такі да гэтага часу шмат ёсць хуліганаў-дэбошыраў у нашай беларускай вёсцы. Возьмем дзеля прыкладу вёску Плісу (Смалявіцкага раёну, Меншчына).

Гэта вёска па свайму культурнаму ўзросту стаіць некалькі вышэй за іншыя вёскі Смалявіцкага раёну—ёсць больш-менш добра абсталяваная хата-чытальня, народом, дзеве школы і побач з тым ячэйкі КПБ(б) і ЛКСМБ. І ня глядзячы на тое, што вёска досыць падалася ўперад, усё-ж і тут ня можна сказаць, што ў вёсцы Пліса няма хуліганаў (басякоў). Хаця, праўда, каб у вёсцы Пліса ня было гр. Гнета Аляксандры, то напэўна можна было б сказаць: в. Пліса пазбавілася ад кепскага элементу. Вось гэты самы „Гачук“ (Гнет) дае аб сабе знаць у кожным разе, як толькі пападае магчымасьць, стараецца паказаць сябе, як сапраўднага бандыта.

Аб гэтым сьведчыць гэты факт (адзін з многіх):

7 сакавіка г. г. ў гадавіну міжнароднага дня работніц і сялян у Пліскім народным мясцовым комсамольцамі быў пастаноўлен спектакль-п'еса: „Шырэй дарогу жанчыне“. Усё йшло, як належыць. Соткі дзеве кабет сядзелі і ўважліва слухалі, як на сцэне яскрава паказвалі пра жаночую долю. Але гэта ціш была парушана, як толькі ў Народны Дом з'явіўся ў п'яным выглядзе гр. Гнет. Ён пачаў крычаць і сварыцца кепскімі словамі, і калі комсамалец М. Красоўскі папрасіў яго каб ён ня зрываў пастаноўкі, дык Гнет сунуўся да апошняга з кулакамі і стаў яго штурхаць, пагражаючы, што застрэліць яго з адрэзанкі. Тав. Красоўскі баяўся гр. Гнета і пашоў дамоў.

Тады гэты Гнет стаў пільнаваць Красоўскага, каб забіць, але абмылкова выстраліў у грам. в. Пліса Бабылёва Алеся, які ў 2 гадзіны ночы ішоў дамоў з жонкай, якая была з грудным дзіцем. Дзякуючы цемры, Гнет прамахнуўся, і гр. Бабылёў застаўся цэлы, адплаціўшыся толькі страхам і аглушэньнем. У тую-ж самую ноч Гнет узламаў быў замок у гр. Піскуна, які ў гэты час быў на варце на чыгуны і, схваціўшы яго жонку за шыю, патрабаваў грошы, але гр. Піскун яго пазнаў, як ён, запаліўшы сярнічку, пачаў шукаць грошы, тады Гнет уцёк. Трэба, каб мясцовая ўлада на гэтыя зьявішчы звярнула належную ўвагу.

Шэф заснуў.

(Кацельніцкая ячэйка ЛКСМБ,
Случчына).

Кацельніцкая ячэйка налічвае 7 сяброў КСМ. Пры гэтай колькасці сяброў добра працаваць нельга, а яшчэ сярод сялян і моладзі цёмнай вёскі. У ячэйцы амаль што няма літаратуры, а таксама ні жадных сродкаў на выпіску газет. Над ячэйкай узяла шэфства местачковая ячэйка гарбароў. Шэф абяцаў выпісаць для нашай ячэйкі некалькі газет і купіць літаратуры.

Але гэтая абяцанка толькі асталася на паперы. Летам ячэйка некалькі разоў прыходзіла ў вёску, а з наступленьнем зімы забылася пра сваіх падшэфнікаў. Шэф! прачніся і памагай працаваць падшэфнай ячэйцы. А. К.

Як у нас адбыліся пера- выбары сельсавету.

(Кадлубскі с.с., Бяломльскага р.,
Барысаўшчына).

Перавыбарная кампанія ў нас прайшла з поспехам, на зьбірацельных участках робілася справаздача сельсавету і яго камісій. Сялянства гарача выступала ў спрэчках і абгаварвала добрыя й дрэнныя бакі працы сельсавету. Акрамя справаздачы с.с., там абгаварваліся пытанні аб мэліярацыі, коопэраванні, правядзеньні ў сельсавет тэлефону і інш. У зьбірацельных участках прысутнічалі сябры РВК, якія падрабязова растлумачвалі сялянству аб парадку адмяжоўвання лясцоў мясцовае вартасці, аб парадку пакупкі і атрыманьня лесу, зямляпадзяленьні, перасяленьні на Дальні Усход і Сібір і інш.

Сялянства вітала Савецкую ўладу за яе поспехі ў галіне савецкага будаўніцтва, народнае асьветы, рэволюцыйнае законнасьці. На выбарах падаўляючая большасьць была беднякоў. На пленум сельсавету было абрана 9 сяброў, з іх 1 жанчына. Старшынёй с.с. абраны 3 сябры—людзі дзельныя й працаздольныя: настаўніца, аб'езчык л-ва і статкор—беспартыйныя.

Народных лаўнікаў у суд 7 вуч. абрана 18 чал., з іх 5 жанчын.

В. Шымакоўскі.

Вучымся корэспондэнцкай справе.

(Шацк, Меншчына).

У мястэчку Шацк з'арганізаваўся корэспондэнцкі гурток з моладзі. У гурток запісалася 14 чалавек.

Раз у тыдзень моладзь з Шацку і акалічных блізкіх вёсак збіраюцца колектыўна вучыцца корэспондэнцкай справе. Вучымся, як пісаць у газету, разьбіраем колектыўна заметкі, таксама выпускаем сваю газету „Корэспондэнцкі гурток“, дзе на практыцы вучымся. Таксама гурток збірае падпісчыкаў; дапамагае і знаёміць вёску з газэтам і журналамі.

Сябар гуртка Н. К.

Урачыстасьць гымнаў

Малюнак у ваднэй дзеі

Пры падняцці заслоны на сцэне сядзяць і ляжаць чалавек 20-30 ва ўсялякіх позах, рабочыя і сяляне ў нацыянальных беларускіх вопратках. Кожны з іх мае ў сваіх руках якое-небудзь начыньне ад свае працы, напрыклад, рабочыя—малаткі, долаты, зубілы і г. д., а сяляне—сярпы, граблі, сякеры, пілкі і г. д. Пасярэдзіне сцэны на высокім месцы сядзіць пан, сам тлусты, у харошай вопраткі, у руках сваіх трымае стэк (хлыст). На сцэне прыцемна. Усе асобы, якія знаходзяцца на сцэне, акрамя пана, працяжна і жаласьліва пяюць: „Што гэта за марная доля няшчасная, бяз хлеба, бяз грошай працуй. Усюды ганяюць, усюды сьмяюцца,—ну проста хоць крыкні—ратуй“.

Пан.—Што вам шчэ мала хлеба і грошай, а што-ж вы жараце, як ня хлеб? Ці можа вы, мужыччо, сьвятым духам жывіце?.. Што зарабіў, тое і пацерабіў, больш за сваю працу вы ня варты,.. Бач, чаго захацелі! Шчэ каб грошай вам даць, гэтага не прычакаеце, бо даць мужыку грошай, дык ён вельмі высака нос задзярэ, тады не захоча перада мною, шляхтай, шапкі зьняць!

1-ы рабочы (праз жаль). О, пакуль-жа мы будзем адчуваць гэты здзек, да якога часу мы павінны будзем цягаль на сваіх плячоў васьм гэтыя кайданы няволі, чаму мы ня маем права сьмела карыстацца ўсім тым, што дастаецца ад працы нашых уласных рук. О, дзе-ж ты, праўда, жывеш, дзе ты, тая рабочая доля?..

Пан. Ну ты, хвабрычнік, што ты вельмі нешта стаў неспакойны: то табе ланцугі цяжкія, то грошай мала, ты, мабыць, забыўся ўжо, як у пятым годзе бізун па сьпіне хадзіў, цяпер ты крыху ачухаўся і зноў на дыбы ўздываешся; глядзі, каб не зьвярнуў галавы, як будзеш ляцець уніз. Ты найначай забыў божы закон, дзе гаворыцца, каб працаваць, маўчаць і толькі карыстацца тым, што табе бог пашле!

Селянін. Бог пашле? Чаму-ж гэта бог адных застаўляе працаваць і маўчаць ды нічога не дае ім, а другія—наадварот: зусім не працуюць і ня мучацца і ўсё ў іх ёсьць; чаму гэта нашы дзяды, бацькі і мы ўсё жыццё сваё ходзім з крывавамі мазалямі на руках і галодныя, а вы, вашыя бацькі і дзеці нічагутка ня робяць і аж чуць ня лопаюцца ад тлустасьці?

Пан.—Бацькі мае, я і дзеці—мы ёсьць радавая шляхта і табе, мужыку, да нас няма чаго раўняцца! (Зноў пяюць на сцэне „Што гэта за марная доля няшчасная і г. д.“ Пан сядзіць неспакойны. У гэты момант з-за куліс, з правага боку на сцэну адсьвечваецца чырвоны бляск).

1-ы рабочы.—Браты і сёстры! Ось гляньце туды, на ўсход, як яскрава сьвеціць сонца, яго праменьні ўжо абаграваюць і асьвятляюць нашу зямліцу. (У гэты момант дзесь далёка чуваць спеў). „Ніхто ня дасьць самохаць волі, ні бог, ні цар, ні багатыр; даб'ёмся самі лепшай долі, дабро для ўсіх—наш правадыр. Каб ня згінаць нам плеч пакарна, каб волі дух лунаў у нас,—адважна куйце зброю ў горнах, пакуль у кузьні жар ня згас. Гэта бой наш апошні за працоўны народ, каб ў лучнасьці братняй узьняўся людзкі род!“ (Па сканчэньні сьпева на сходзінах з правага боку ў глыбіні сцэны зьяўляюцца жанчына і мужчына, асьвечаныя чырвоным сьветам. На грудзёх у жанчыны напісана „РКП“, а ў мужчыны—„Кастрычнік“ Усе людзі, якія знаходзіліся на сцэне, напрыўставалі і, вельмі зацікаўленыя, глядзяць на асьветленых чырванню мужчыну і жанчыну. Пан зьбялеў і трасецца ад страху).

РКП (зварочваючыся да ляжачых на сцэне, з пачуцьцём голасна гаворыць). Паўстань, пракляцьцем катаваны, паўстань, хто з голаду век пух, бурліць наш розум ўзбунтаваны, няволі кліча рваць ланцуг. Стары парадак мы зруйнуем магутным выбухам сваім, і сьвет на новы лад збудуем, хто быў нічым—той стане ўсім. Гэта бой наш астатні за працоўны народ, каб ў лучнасьці братняй узьняўся людзкі род!

Пан. Хто пасьмее ўзьняць руку на таго, у чых ног вы поўзалі тысячы гадоў.

Усе (рабочыя і сяляне пяюць хутка). Мы дружна ўстанем з касамі, сярпамі, прагонім з зямлі палачоў, няхай нас сустрэнуць з палямі, лясамі грамады працоўных людзей. (У гэты момант адзін рабочы і селянін падымаюцца на сходзіны к пану, хапаюць яго за каўнер, скідаюць уніз і выпіхваюць зусім са сцэны, а пасья гэтага ўсе знаходзячыся на сцэне з рэвалюцыйнымі выкрыкамі зруйноўваюць тое месца, дзе сядзеў пан. У момант гэтае працы музыка грае марш „Урачыстасьць Рэвалюцыі“. РКП і Кастрычнік пры дапа-

мозе рабочых і сялян выходзяць на сярэдзіну сцэны, дзе быў трон пана.

РКП (гаворыць гэтак сама з пачуцьцём). Мы ўсе—работнікі, сяляне, сусьветны рой працаўнікоў, мець будзем на зямлі ўладаньне, а дармаедаў прэч далоў; жывіцца цэлам нашым годзе усім трутнём і груганом, для нас, паўстаўшых, сонца ўсходзе, сьвяціць нам будзе век вякоў.

Кастрычнік. Воляй вялікага працоўнага люду, прыгнечаных царызмам краін, зьнішчаны кайданы векавога ўціску на зямлі і нізрынута ярмо ўлады капіталу. Ад гэтага часу няма прыганяных і прыгонных, няма эксплёатацыі працы, уся ўлада з гэтага дня перадаецца назаўсёды працоўным. Няхай живе вольная праца, пабудованая на роўнасьці і братэрстве ўсіх народаў, няхай живе новы соцыялістычны сьвет. (Разварачвае плякат з надпісамі „Уся ўлада працоўным“ і адзін канец дае ў рукі рабочага, а другі—у рукі селяніна, якія

стаяць на баках РКП і Кастрычніка: рабочы з правага, а селянін з левага боку. Дзержачы плякат, яны скрэшчваюць над ім серп і молат. Малунак).

Рабочыя і сяляне (разам). Перад табою, Вялікі Кастрычнік, мы вась тут прысягаем, што пад кіраўніцтвам Комуністычнай Партыі бальшавікоў мы будзем моцна трымаць у сваіх руках тое, што ўзялі ад цябе! Твой гэты наказ мы панясем у самыя цёмныя куткі нашае Беларусі і з вялікаю радасьцю там нас сустрэнуць з палямі і лясамі грамады працоўных людзей!

Усе (рабочыя і сяляне пяюць першую частку беларускае марсэльезы „Ад веку мы спалі і г. д.“ Заслона павольна закрываецца).

К а н е ц.

М. Шуляк.

Вялікоднае.

Як вялікадня прыждаў,
Янка стаў нудзіцца:
Поўрубля-б якога даў,
Каб дзе сеньня ўпіцца.

Але што-ж бы тут зрабіць:
Няма самагону;
Але скора ён рашыў
Ды пашоў к Сымону.

— Добры вечар, брат Сымонка!
— Добры вечар! Вельмі рад.
— Калі маеш самагонку,
Дык прадай мне, мілы брат.

— Ну чаму-ж не, мне бы грошы,—
Адказаў мілы Сымон:—
Самагон-жа мой харошы,
Проста сьпірт—не самагон!

— Ну, ня дарма. Заплачу я,
Толькі добрае давай,
Адно сеньня піць хачу я,
Хоць лажыся памірай.

Даў Сымон яму гарэлку,
Той баржджэй, як мог
Спаражніў усю бутэльку,
Заплаціў ды за парог.

Не дашоў ён і да дому—
Стала млосна тут яму,
Пад уплывам самагону
Паваліўся на зямлю.

Ляжыць, бедны небарака,
Аж вантробы з яго рве,
Ліжа рот яму сабака,
А сьвіньня—штаны дзярэ.

Вышла жонка—зірк за вугал
Ляжыць Янка, штосьці з ім,
Твар дык чорны—проста вуголь,
А із рота нібы дым.

Сэрца ў жонкі з цяжкай мукі
Ледзь ня вырвалася з грудзей,
І, яна зламаўшы рукі,
Стала зваць к сабе людзей.

— Людзі добрыя, ратуйце!
Янка мой нібы гарыць;
Людзі, крык гэты пачуўшы,
Хто як можа так бяжыць.

Ну, прыбеглі. Што такое,
Як даць раду, што рабіць?
Ці ляжыць мо' хай спакойна,
Ці то даць яму што піць?

Тыя труць, а тыя мажуць:
Што тут лепей, што тут горш;
А другія проста кажучь
Мала выпіў—трэба больш!

Як прышоў знахар Хвядос,
Раду скора той знашоў;
Ён „паставіў дыягноз“,
„Мадыкамонт“ Янку даў.

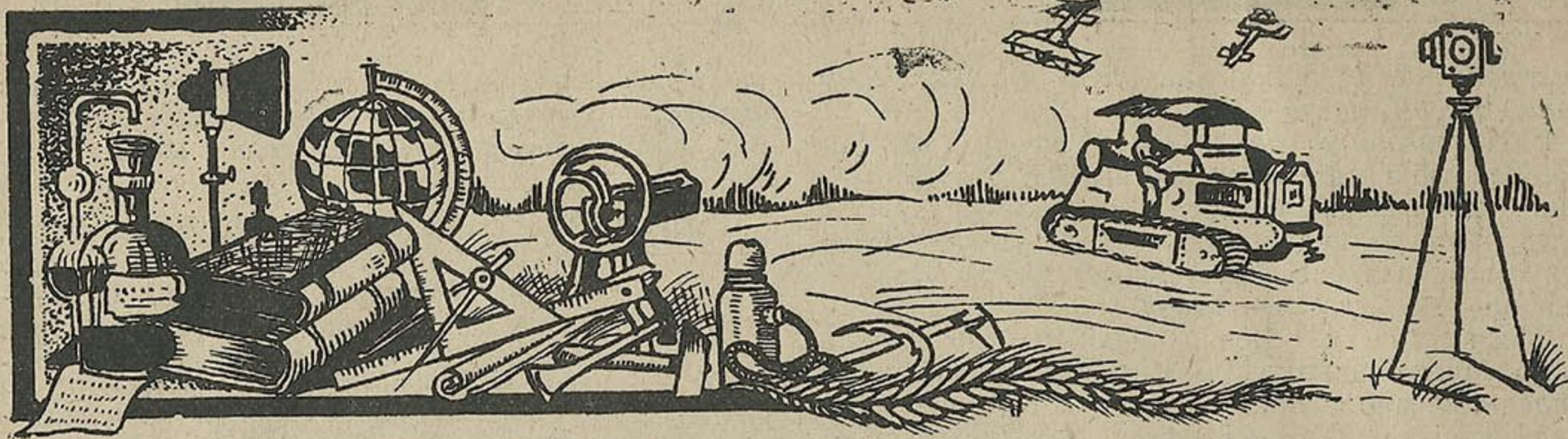
Тады людзі ў рот і вочы
Сталі тое ліць яму,
Што льле кожны пасьяля ночы,
Ў загуменьні на зямлю.

Янка бедны, Янка бедны,
Каб пры памяці ён быў,
Век ня піў-бы таго зелья,
Лепш памёр-бы, а ня піў.

Выбачайце, дзядзькі й цёткі,
Мо' ўгнавіў крыху я вас,
Што прапеў кароткі гэты,
Шчыр-праўдзівы вольны сказ.

Мо' палічыце маною
Вы гісторыю маю,
Я-ж кажу, што гэта—праўда,
Каб я здох, калі маню.

П. Корзун.

ВЕДАЙ СВОЙ КРАЙ

Проф. І. А. СЕРБАЎ

Савецкая Беларусь

Тэрыторыя і насельніцтва

Палякі

з'явіліся на Беларусі з часоў Люблінскае вуніі (з 16 веку). Яны паступова занялі тут вышэйшыя дзяржаўныя пасады і заснавалі сабе багатыя маёнткі, якія цяпер на тэрыторыі БССР пашлі пад разьвёрстку сялянам і часткова пад савецкія гаспадаркі. У гарадох і мястэчках сустракаюцца палякі ў якасьці служачых, рабочых, саматужнікаў і работнікаў свабодных профэсій. Невялікая частка палякаў-перасяленцаў асела на зямлі і вядзе сельскую гаспадарку. Некаторыя прыродныя беларусы з былых служачых паноў-палякаў жывуць асобнымі засьценкамі, пад агульнаю назваю шляхты, з заметным уплывам польскай культуры.

Ад даўнешняга панаваньня польскіх паноў на Беларусі захаваліся руіны старасьвецкіх замкаў, касьцёлаў і манастыроў розных манаскіх ордэнаў.

Яўрэі

сталі перасяляцца з Польшчы ў Беларусь у канцы XIV стагодзьдзя. Талентны і вельмі разьвіты народ захаваў у сваім быту, характары і абрадах некаторыя рысы старажытнай культуры часоў Эгіпта і Асыра-Бабілёніі. Яўрэі жывуць у гарадох і культурна-прамысловых цэнтрах. Служаць у дзяржаўных установах, працуюць на фабрыках, заводах і розных майстэрнях або займаюцца рознымі промысламі і дробным гандлем. У вапошнія гады яўрэйскія працоўныя масы пераходзяць на сельскую гаспадарку, ім учыняюць матэрыяльную дапамогу амэрыканскія таварыствы—ОРТ і Джойнт.

Яўрэі высока ставяць асьвету: маюць сваю школу на роднай мове і багатую літаратуру.

З помнікаў яўрэйскай культуры маецца ў Магілеве старадаўняя сынагога, макоўкавідныя скляпеньні якой вельмі пры ожа размаляваны на сужэты, якія выяўляюць увесь гістарычны шлях яўрэйскага народу ад Арабійскіх пустынь да Беларускіх раўнін з іх доўганогім буслам.

Расійцы

стараверы цэлымі сем'ямі пачалі перасяляцца на Беларусь яшчэ ў канцы XVII стагодзьдзя, калі Маскоўская ўлада люта прасьледвала іх за старыя царкоўныя абрады. Гэтыя перасяленцы засялялі на

Беларусі некаторыя лясныя нетры, асабліва Віцебскі азёрны раён. Тут яны жывуць да гэтых часоў і добра вядуць сельскую гаспадарку.

Цыганы

сталі пераяжджаць на Беларусь з Польшчы, прыблізна, з XV і XVI стагодзьдзя. Мелі сваіх войтаў або ваяводаў, якія чынілі над імі суд і расправу. У сучасны момант цыганы дробнымі табарамі

Цыганкі з-пад Пятрыкова.

вандруюць на Беларусі: летам расстаўляюць свае шатры блізка ад гораду або вялікае вёскі, а зімою забіраюцца ў вёскі і там сядзяць да вясны. Цыганкі ходзяць па хатах і займаюцца рознай варажбой, прадказаньнямі і выпрошваньнем, а мужчыны вядуць сваю справу—бяруць у папраўку старую з кухні пасуду, лягчаюць жарабцоў і гандлююць коньмі.

Беларускія цыганы добра захавалі свае расавыя ўласьцівасьці і родную мову, багатую міталёгію і фольклёр, старажытныя абрады і звычаі, якія маюць вялікае значэньне для навукі.

*) Гл. „М. Ар.“ № 5 і 6.

Расійцы і Украінцы

часта сустракаюцца толькі ў прыгранічных з РСФСР і УССР краінах асобнымі селішчамі, але ў гарадох расіец дасягае да 16 проц. агульнага насельніцтва—рабочых і служачых, саматужнікаў, спецыялістых і навуковых працаўнікоў.

Усе гэтыя народы згодна жывуць між сабою, маюць поўныя правы грамадзян БССР і свабодна разьвіваюць сваю культуру і асьвету на роднай мове.

Абавязковай у БССР дзяржаўнай моваю лічыцца мова беларуская, побач з якою па свайму офіцьяльнаму праву стаяць мовы яўрэйская, польская і расійская.

Татары

вядуць свой пачатак ад тых вайсковых атрадаў, якія ў XVI-XVII стагодзьдзі запрошаны сюды з Крыму для абароны краю. Старшае начальства гэтых татар атрымала шляхецкае званьне з багатымі маёнткамі і паступова перашло ў становішча тыповых паноў; звычайным татарам дазвалялася засяляцца ў гарадох і вёсках Беларусі, жаніцца з мясцовымі дзяўчатамі, уладаць маёмасьцю і займацца якім-хочаш промыслам. У самым Менску татары засяляюць асобную „Татарскую“ слабаду па даўнейшым Віленскім тракце.

Беларускія татары страцілі шмат якія свае расавыя і нацыянальныя рысы і зусім абеларусіліся, прынялі беларускую культуру і гавораць на беларускай мове. Атрымаліся надзвычайна характэрныя татар-беларускія роды: Чымба-авіч, Рызван-авіч, Шульк-евіч, Хасен-евіч, Алі-евіч, Хазьбі-евіч, Ассан-авіч, Сафар-евіч.

Латышы

сталі перасяляцца на Беларусь у другой палове XIX стагодзьдзя асобнымі селішчамі. Бралі ў паноў у варэнду невялікія вучасткі зямлі, засялялі іх сваімі хутарамі або мызамі. Латышы добра вядуць сельскую гаспадарку і, між іншым, вырабляюць высокай якасьці малочныя продукты: сыры і масла з сьмятаны.

Паверхня краю.

Па сваёй географічнай будове Беларусь, апрача Палескай нізіны на поўдні, уяўляе прыгожую старонку морэн з тыповымі контрастам высокіх узгоркаў, замкнутых азёрных або забалочаных катлавін і шырокіх рачных далін. „Глыбокія бяздоньні, даліны і катлавіны“, як кажа дасьледца беларускіх морэн С. Н. Нікітін, „зьмяняюцца амаль недаступнымі, стромкімі схіламі“. Асаблівае хараство і колэрытнасьць уяўляюць сабою тыя мясцовасьці, дзе захаваліся лясныя масывы. Сасновы цёмны бор або хмуры ельнік паступова чаргуюцца паміж сабою па ўзгорках, уступаючы месца ў свайго падножжа ліставым пародам дрэў. Стройныя гаі дубу і клёну, бярэзіны і асіны згуртаваліся

па далінах, заглушаныя арэшнікам і ліпняком. Балюцістыя нізіны займае елка і алешына.

Беларуская ўзгорчатая града, пачынаючы з верхавіны Дняпра, веерам расходзіцца ў напрамку поўдня, паўднёвага захаду і захаду. Асаблівае моцы і хараства гэтая града дасягае па вадападзелах Дняпра, Заходняе Дзвіны і Нёману, мясцамі пераходзячы ў надзвычайна прыгожую высі, падобныя да горных старонак з верхавінамі, якія дасягаюць 340 мэтраў абсалютнай вышыні. Паўднёвая частка Беларускай узгорчатай грады йдзе амаль у палудзеньніковым кірунку па ўсім Сожскім басэйне, даючы цэлы шэраг вельмі маляўнічых мясцовасьцяў, як, напрыклад: Горы-Гарэцкія і Мсьціслаўскія высі.

Паўднёва-заходняя частка гэтага ўзвышша перарэзвае Дняпро вышэй г. Воршы, утвараючы там вапняныя Кабяляцкія парогі, а затым разыходзіцца асобнымі градамі між Дняпром і Нёмнам да Палескай нізіны. Тут асаблівай магутнасьці і хараства дасягаюць узгоркавыя грады ў раёне Барысаву і аколіцах Менску, дзе ўтвараюць тыповы морэнавы краявід з Лысаю гарою ў 342 мэтры вышыні.

Заходняя частка ўзвышша разыходзіцца па басэйне З. Дзвіны і ўтварае характэрную краіну морэн, дзе Невельскі і Лепельскі азёрныя раёны ў натуры копіруюць швэйцарскі краявід. У раёне Полацку, у 4-х кілёмэтрах к поўначы ад ст. Вятрына, знаходзіцца высокая гара Майсей, з вяршыны якой адчыняецца прыгожая панорама кілёмэтраў на 25 па кругавідзе.

Тут-жа найболей характэрна выражаны прыступавідныя спускі і ўступы з узгоркавых вышынь прыгожа ўбраных то сасновым борам, то бярозавым гаем.

Паверхня морэннай краіны напластавана лядніковымі глінамі і часткова пяскамі. У мясцох адчыненых, дзе гуляюць вольна вятры, пасвойму нівэлююць паверхню: хутка руйнуюць пухкія пясковыя масы і заносаць імі глыбокія даліны—сенажаці і палі. Вялізарныя плошчы сыпучых пяскаў паглядаюцца ў шмат якіх мясцох па Беларусі, напрыклад, каля Нова-Бышава, на правым беразе Дняпра, гэткае поле нанесеных пяскаў займае плошчу ня меней 30 квадратных кілёмэтраў.

Характэрную асаблівасьць Беларускіх морэн складае вялікая колькасьць лядніковага каменя на паверхні. Мясцамі сустракаюцца цэлыя палі, густа засеяныя гэтымі каменнямі, сярод якіх часам пападаюцца экзэмпляры немалое велічыні, як, напрыклад: у ваколіцах вёскі Хаўхоліцы Барысаўскае акругі, на палёх і сенажацях стаяць адзінокія каменныя глыбы, якія дасягаюць да 4-х мэтраў вышыні.

Некаторыя вялікія каменны, напрыклад, вядомыя Барысаўскія каменны, якія маюць на сабе высечаныя знакі і надпісы, уяўляюць гістарычную цікавасьць, як помнікі даўнасьці і сьведкі свае эпохі.

(Працяг будзе).

Шашкі № 2

Пад рэдакцыяй В. Судніка.

Шашачная партыя.

Цяпер, калі мы ўжо азнаёміліся з аснаўнымі правіламі, прыйдзем да самай гульні. Перш за ўсё—што завецца шашачнай партыяй?

Партыяй завецца гульня, праведзеная двума партнёрамі (гуляючымі).

Перад пачаткам партыі супраціўнікі па ўзаемнай згодзе вырашаюць, каму з іх пачынаць гульню (звычайна пачынаюць гульню, маючы белыя шашкі), пасля чаго пачынаючы партыю робіць першы ход, г. зн. пасоўвае адну з сваіх шашак з першапачатковага яе месца на дошцы на другую суседнюю клетку чорнага колеру (па тэй прычыне, што шашкі ходзяць толькі па чорных клетках); затым робіць ход яго партнэр; такім чынам абодва граючыя ходзяць паацародна, пакуль гульня ня скончыцца альбо выйгрышам аднаго боку, альбо ў нішто. Выйграўшым партыю лічыцца той, хто забярэ ўсе шашкі супраціўніка альбо збавіць яго магчымаьці рабіць якія-небудзь хады, замкнуўшы шашкі супраціўніка сваймі.

У тым выпадку, калі выйграць партыю для двух бакоў немажліва, гульня лічыцца ў нішто.

Запіс ходаў.

Кожны ход можна перадаць на пісьме альбо вусна, а таксама кожная

Дыяграма № 2.

	a	b	c	d	e	f	g	h	
8		b8		d8		f8		h8	8
7	a7		c7		e7		g7		7
6		b6		d6		f6		h6	6
5	a5		c5		e5		g5		5
4		b4		d4		f4		h4	4
3	a3		c3		e3		g3		3
2		b2		d2		f2		h2	2
1	a1		c1		e1		g1		1
	a	b	c	d	e	f	g	h	

сыграная партыя можа быць запісана, але дзеля гэтага трэба ведаць, як называць кожнае поле шашачнай дошкі.

Палі (клеткі) азначаюцца з гэтай мэтай наступным спосабам.

Восем улоўжных (простаўных) радоў клетак абазначаюцца зьлева направа літарамі французскага альфавэту: a, b (бэ), c (цэ), d (дэ), e (э), f (эф), g (жэ) і h (аш), восем паземных (папярочных) радоў клетак абазначаюцца лічбамі (знізу ўгару—ад граючых белымі): 1, 2, 3 і г. д. да 8-мі.

Такім чынам, кожная клетка мае сваю літару і сваю лічбу (гл дыяграму № 2), якія паказваюць, у якім простаўным і ў якім паземным раду знаходзіцца клетка.

Ведаючы, як абазначаюцца палі (клеткі) дошкі, нам цяпер ня цяжка запісаць ход шашкі.

Для гэтага адзначаюць сьпярша клетку, на якой шашка стаяла, спосабам буквы і цыфры, якія адпавядаюць гэтай клетцы, затым ставяць працяжнік (—) і прыпісваюць такім-жа чынам назву клеткі, на якую яна становіцца.

Калі трэба адзначыць зьніманьне шашкі з дошкі, дык між названьнем клеткі, з якой пачынаецца рух, з мяношкэй клеткі, на якую ставіцца шашка пасля бойкі, замест працяжніка (—) ставіцца двукроп'е (:) альбо знак (X); калі б'ецца некалькі шашак, дык адзначаецца толькі пачатак і канец бою.

Перапіска з нашымі супрацоўнікамі

Красоўскаму. Верш „Міхась“ ня пойдзе. Старая зьбітая тэма. Няўдалае насьледаваньне папярэднікаў (Труса і Кавалёва).

К. Шкірычу. Ваш верш „Падпісчык“ ня пойдзе. Слабы. Вывучайце лепш беларускую мову і пішэце больш.

Ал. Вясковаму. Ня пойдзе.

А. Н-ны. Вашы вершы ня пойдучь у друк. Няўдалая вершаваная проза.

А. Малевічу. Абрашок „Неяк аж брыдка“ ня пойдзе. Перадайце ў сваю насьцен. газету. Верш „Паднявольнік“ ня пойдзе.

К. Длугашэўскаму. Вашы вершы ня пойдучь. Слабыя. Менш пішэце і больш чытайце сучасную літаратуру.

Т. Паўлоўскаму. Вершы-абразкі „На шляху“ і „Ноч“, на вялікі жаль, ня пойдучь. Больш працуйце.

Я. Пятроўскаму. Верш „Комсамольцы“ зусім слабы. Ня пойдзе. „Частушкі“—таксама.

Я. Вышнякову. Верш „Дайце крыльце вольнай птушцы“ ня пойдзе.

Ю. Карповічу. Верш „Успаміны“ ня пойдзе. Аб гэтым у свой час пісалася і прыгажэй.

В. Кавалю. Вашы вершы „Ой вёска“ і „Вечар“ ня пойдучь.

В. Шыmanoўскаму. Вашы „Частушкі“ ня маюць аніякага зместу. Ня пойдучь.

Я. Раткевічу. „Люблю цябе, поле“ ня пойдзе. Папершае, ня мае зместу, а падругое, на беларускай мове так ня пішучь: „Люблю цябе нівы“.

М. Галіне. Верш „Маладняк“ ня пойдзе. Зношаная тэма, шукайце навейшых. „Ляці, мая песня“ таксама слабы. Ня мае зместу. Ня лепш і „Учарашняе сягоньня“.

Бязроўку. Вершы зусім слабыя, ня пойдучь.

Леанідаву. Ня пойдучь ні „Маладое“, ні „Дарогай“.

М. Залуцкаму. „Глянучь гору“ ня пойдзе. Вьпросіце, каб выправілі. Такіх вершаў ня варта выпраўляць.

Л. Грамадзеніку. Верш „Восень“ ня пойдзе. У бел. літаратуры маецца нязьлічная колькасць малюнкаў на гэтую тэму і напісаны куды прыгажэй.

Я. Малюкевічу. Ніводзін з вашых вершаў ня годзен да друку.

А. Кулікоўскаму. Верш „Аб Мал. Ар“ ня годзен да друку.

Салодкаму. Аб такіх драбніцах з насьцен. газеты ня варта пісаць вершаў, ня пойдзе.

Пчалкову. „ДрэMLE лес“ зусім-зусім непадобны нават на верш, ня пойдзе.

Рэдактары:

Іл. Барашка.

Д. Ратнэр.

новыя, самыя культурныя спосабы катаваньняў.

Арыштаваных б'юць кіямі па галаве, пятак; жанчын падвязваюць за валасы да столі, уліваюць праз нос па некалькі пляшак вады з воцатам, а потым сядваюць на жывот, падвешваюць дагары нагамі, калечаць палавыя органы, ламаюць пальцы рук і ног дзв'ярыма, засаджваюць пад кіпці голкі і г. д. і г. д. Правадыра рабочых, сялян і прыгнечаных нацыянальнасьцяй — *Компартыю Заходняй Беларусі*—самым падлым спосабам закідаюць гразёю, самымі агіднымі паклёпамі. *Сумленных барацьбітоў за справу пролетарскае рэвалюцыі*—сяброў нашае партыі абзываюць бандытамі, злодзеямі, злачынцамі. За адну прыналежнасьць да нашае партыі, за комуністычную лістоўку, за комуністычную думку суд „польскае справядлівасьці“ дае

6—8 гадоў катаргі і нават расстрэльвае.

Больш трох з паловай тысяч лепшых сыноў рабочае клясы і сялянства—ваших братоў у Зах. Беларусі,—закутыя па руках і нагах, засуджаны на доўгія гады турмы. Ёх становішча жудаснае. Ёх сем'і паміраюць з голаду.

Таварышы!

Тысячы арыштаваных і дзсяткі тысяч іх дзяцей, братоў, сясьцёр, матак заклікаюць вас дапамагчы ім.

Пасабеце нам, не забывайце нас у цяжкім змаганьні, падтрымайце барацьбітоў моральна і матэрыяльна, узмацнеце вашу дапамогу. Кожная капейка, сабраная працоўнымі БССР і перададзеная нам, выратуе ад жабрацтва і галоднае сьмерці сотні і тысячы барацьбітоў за рэвалюцыю і іх сем'і.

Рабочыя, сяляне, чырвонаармейцы, рабоча-сялянская мо-

ладзь, працоўная інтэлігенцыя, вучні, піонэры, усе грамадзяне, *пасабеце вязьням капіталу, вашым братам у Заходняй Беларусі.* Зьвязаная з вамі сваім мінулым, адзіная з вамі ў справе змаганьня за пролетарскую рэвалюцыю, загнаная ў глыбокае падпольле *Компартыя Заходняе Беларусі*—правадыр рабочых, сялян і прыгнечаных нацыянальнасьцяй — праз пагранічныя слупы і загарадку з калючага дроту пасылае вам рэвалюцыйнае прывітаньне і чакае вашае братэрскае дапамогі.

Прэч белы тэрор!

Хай жыве пролетарская рэвалюцыя!

Хай жыве Комуністычная партыя!

3-я Конфэрэнцыя *Компартыі Заходняе Беларусі.*

Вільня, 1926 г.

(Працяг апавяданьня „Амаладзіўся“).

— ...А вашы сыны дзе, дзядуля?—запытаў чыноўнік.

— Адзін у Чырвонай арміі камісарам нейкім, а другі—тут са мною, малы...

І радасна неяк стала, калі пра Андрэя спытаўся, і прыемна, а ўсё-ж-ткі грамахвон і боты рашыў збыць з гэтага дня.

Нажыву іх тады, як машыны ўсе будуць па гаспадарцы, як шматпольле завяду!..

Раніца.

Усе паўставалі, а я раней усіх ды хутчэй у сьвіран. Зіркі у засек, а там—хлеба ў дне. Аж за галаву хапіўся...

— Ну,—думаю сабе,—дагэтуль я быў дурны вась пад гэту столь, што ў сьвірне, а цяпер будзем жыць іначай... Трэба пановаму! Няхай яно пратане, да новага ўраджаю хлеба ня хопіць, а ў мяне грамахвон грае... Але-ж ці накорміць ён нас сваімі песьнямі?..

Прадам!.. Прадам, абы толькі хто нашоўся, абавязкова прадам нават і боты... Куплю на тыя грошы лепш сячкарню! Толькі каб не даведаўся сын пра

гэта—сьмяяцца будзе... Трэба старой сказаць, каб хаця не гаварыла ім...

І ня дзіва, што прымоўка адмысловая ходзіць: Ня пытайся ў старага, а ў бывалага!..

* * *

Сьціх дзел і, паскрэбшы патыліцу, пазяхнуў ды стаў разувацца.

— Ну, а цяпер, дзядуля, як вы вядзіце сваю гаспадарку?..

— О, цяпер, брат, ня то!.. З дапамогай агронома! Купляю памаленьку розныя машыны, бяру ў таварыстве іх у крэдыт, значыцца... Цяпер скаціну палепшыў... Вось заўтра, як устанем, паглядзіце. Іначай стаў жыць, не падзедаўску. А галоўнае, што на шматпольле перашоў... Куды ямчэй так, выгад больш... Хоць стары я і не выпадае так мне гаварыць, але я перамяніў прымаўку старасьвецкую на новую... ведаеце, савецкую:

— Без агронома—ні да парогу!..

* * *

Неяк радасна стала ў нас на душы, што стары ў глушы такой амаладзіўся!..

М. Нікановіч.

Зьмест

Змудзіўскі—Веснавое (малюнак); ліст з Заходняе Беларусі—Вокладка. Рэдакцыя „Маладога Аратага“—Наша слова да сялянскай моладзі—1. Лявон Юркевіч—Вершы—2; М. Нікановіч—Амаладзіўся (апавяданьне)—3; Ав.—Веснавей (абразкі)—3; Крапіва.—Першая пара, першы грэх і першая кара (Адрывак з „Бібліі“)—4; З. Дунько—Сейце толькі ачышчальным насеньнем (артыкул); З.—Як найлепей і таней гадаваць цялят (артыкул)—7; Садавод—Шпак у садзе (артыкул)—8; Н. Семашка—Вясновы комсамол і ахова здароўя (артрыкул)—9; Наша жыцьцё (допісы)—10; М. Шуляк—Урачыстасьць гымнаў (інсцэніроўка)—12; П. Корзун—Вялікоднае (верш)—13; Проф. Сэрбаў—Савецкая Беларусь—тэрыторыя і насельніцтва—(артыкул)—14. Шашкі № 2; Перапіска з нашымі супрацоўнікамі—16.

ПРЫМАЕЦЦА ПАДПІСКА

НА НАСТУПНЫЯ ПЭРЫОДЫМНЫЯ ВYДАНЬНІ
ВYДАВЕЦТВА

„Чырвоная Зьмена“

ДА КАНЦА

1926

ГОДУ

„Чырвоная Зьмена“

ГАЗЭТА

Орган ЦК ЛКСМБ і Менскага
Акруговага Камітэту ЛКСМБ.

Выходзіць тры разы на тыдзень. Дае кіраўнічы матэрыял па пытаньнях комсамолу, асьвятляе жыцьцё гораду і вёскі, зьмяшчае фэльетоны з комсамольскага жыцьця, апошнія павіны са ўсяго сьвету, багата ілюструецца.

УМОВЫ ПАДПІСКІ

На 1 м-ц 25 кап. На 6 мес. 1 р. 50 к.
На 3 м-цы 75 кап. На 1 год 3 р. — к.
Гарантыруецца акуратная дасылка ва ўсе гарады і вёскі.

ВYДАВЕЦТВА
„Чырвоная Зьмена“

ЮНГЕР АРБЭЙТЭР

ГАЗЭТА

Яўрэйскай моладзі гораду і мястэчка.

Орган Яўрэйскай Сэнцы ЦК ЛКСМБ

На сваіх старонках асьвятляе жыцьцё яўрэйскай моладзі гораду і мястэчка, налічвае вялікі лік уласных дапісчыкаў, зьмяшчае на сваіх старонках кіраўнічы матэрыял. Выходзіць штотыдзень.

УМОВЫ ПАДПІСКІ

На 1 м-ц 15 кап. На 6 мес. — р. 90 к.
На 3 м-ца 45 кап. На 1 год 1 р. 80 к.
Яўрэйская моладзь павінна чытаць „ЮНГЕР АРБЭЙТЭР“.

ЦІ

ЧYТАЕЦЕ

ДВУХТЫДНЁВУЮ ЧАСОПІСЬ СЯЛЯНСКАЙ МОЛАДЗІ

„МАЛАДЫ АРАТЫ“

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—на сваіх старонках праводзіць гутаркі аб політыцы. Высьвятляе ўсе цікавыя сялянскую моладзь пытаньні.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“— праводзіць аграномічныя гутаркі, высьвятляе асобныя лепшыя гаспадаркі.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—дае парады сялянскай моладзі, у каго вывучыцца, зьмяшчаючы жыцьцёпісы правадароў БССР і СССР.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—вядзе барацьбу за новую вёску, змагаецца з усімі дрэн. бакамі жыцьця вёскі.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—друкуе творчасць сялянскай моладзі: апавяданьні, вершы, прыпеўкі, жарты. Таксама друкуе комсамольскія п'есы і песьні.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—для сялянскай моладзі будзе высьвятляць жыцьцё і працу моладзі гораду.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—друкуе артыкулы па пытаньнях Комсамолу, Комуністычнай Партыі, зьвязаных з працаю вёскі.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—таксама высьвятляе жыцьцё вёскі, друкуючы корэспондэнцыі, лісты вясковай моладзі і г. д.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—высьвятляе жыцьцё сялян і рабочых Заходняй Беларусі.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—таксама друкуе матэрыялы для забаў: загадкі, гульні і г. д.

„МАЛАДЫ АРАТЫ“—дае парад моладзі, што чытаць, вядзьмы аб кніжках як бібліотэкі „Чырвоная Зьмена“, так і інш.

УМОВЫ ПАДПІСКІ З ДАСЫЛКАЮ ДА ХАТЫ.

на 1 месяц . . . 15 к. | на 6 месяца . . . р. 90 к.
на 3 месяца . . . 45 к. | на 1 год . . . 1 р. 80 к.

Падпіска на ўсе выданьні прымаецца ў Менску—канторай выдавецтва „Чырвоная Зьмена“, на мясцох: вылучанымі ўпоўнаважнымі друку пры кожнай комсамольскай ячэйцы, агентамі выдавецтва „Чырвоная Зьмена“, а таксама ўсімі паштова-тэлеграфнымі аддзяленьнямі.

АДРАС РЭДАКЦЫЇ УСІХ ПАМЯНЭНЫХ ВYДАНЬНЯЎ:

Менск, Комсамольская, 25. ВYДАВЕЦТВА „Чырвоная Зьмена“

